

**SERVEI PÚBLIC
DE TRANSPORT ESPECIAL**

Sindicatura de Greuges de Barcelona

Ronda de Sant Pau, 43-45, 08015 Barcelona

Telèfon 93 413 29 00

Fax 93 413 29 10

sindicadegreuges@bcn.cat

www.sindicadegreugesbcn.cat

Edició i impressió: Ajuntament de Barcelona

Imatge i Serveis Editorials

© Dels textos: Imma Miret

© De l'edició: Ajuntament de Barcelona

© De la fotografia de la portada: Vicente Zambrano

© De les fotografies de la pàgina 21: Transports Metropolitans de Barcelona

Dipòsit legal: B.28.284-2013

SERVEI PÚBLIC DE TRANSPORT ESPECIAL

Informe de la Sindicatura
de Greuges de Barcelona

Barcelona 2013

Índex

1. Introducció	9
2. Legislació general	11
3. Consideracions	17
4. Antecedents de les intervencions de la Sindicatura	25
5. Valoració de l'activitat	29
6. Conclusions	45
7. Recomanacions	51
 Annex	 55

Presentació

El present informe és fruit de l'actuació d'ofici endegada amb l'expedient núm. 11Q000859, dirigida per Imma Miret, sobre el servei públic de transport especial per a persones amb discapacitat a Barcelona, i respon a l'interès d'aquesta institució per avançar en la igualtat d'oportunitats de totes les persones que habiten la ciutat.

És ben cert que l'Ajuntament de Barcelona ha avançat molt en accessibilitat. Però encara no hem assolit la igualtat plena d'oportunitats entre la ciutadania i ens queda afrontar l'increment de persones grans amb dependència, les quals, d'acord amb la Llei estatal de promoció i atenció a les persones grans, han de ser tractades segons els principis d'accessibilitat als serveis i de promoció del major grau d'autonomia possible.

El Govern municipal ha d'adoptar, en l'àmbit de les seves competències, les mesures tendents a l'adaptació dels espais urbans, dels edificis i serveis de tot tipus, i ha de garantir que els transports públics siguin accessibles a tothom i facilitar la lliure mobilitat de les persones amb disminució per la ciutat. A això es van comprometre tots els grups polítics municipals en aprovar la signatura de la Carta de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat (CSDHC).

En la mateixa línia, l'any 2009, amb la Carta de Ciutadania. Carta de drets i deures de Barcelona, aposta per l'autonomia personal i perquè els serveis públics considerin la realitat de les persones amb discapacitat en termes d'inclusió i adaptació sense discriminació; i, per a això, l'article 32.1 d'aquesta carta indica que totes les persones tenen dret a un sistema de mobilitat, públic i privat, i a un transport públic de qualitat i accessible, que permeti arribar a totes les zones residencials, comercials i industrials, així com als punts d'interès general del municipi.

De tot això, des de la Sindicatura de Greuges en fem un seguiment, perquè ens creiem l'afirmació inicial de la CSDHC: "La ciutat és un espai col·lectiu que pertany a tots els seus habitants, els quals tenen dret a trobar-hi les condicions per a la seva realització política, social i ecològica, cosa que comporta assumir també deures de solidaritat."

M. Assumpció Vilà Planas
Síndica de Greuges de Barcelona
Barcelona, novembre de 2013

1. Introducció

El respecte a la diversitat humana i l'equiparació dels drets de les persones són bases fonamentals de la nostra societat reconegudes en la Constitució espanyola. Hi ha, però, obstacles que poden impedir l'exercici dels drets de mobilitat i de participació a determinats col·lectius.

Les barreres arquitectòniques, de comunicació, de mobilitat, etc., restringeixen a les persones amb discapacitat o diversitat funcional el fet de poder viure amb plenitud de drets i participar en igualtat de condicions que la resta de ciutadans en la vida econòmica, social i cultural del país.

Per aconseguir l'equiparació de drets que la Constitució confereix a tots els ciutadans, l'Administració ha d'eliminar les barreres que dificulten que determinats col·lectius pugin gaudir d'igualtat d'oportunitats. L'eliminació de les barreres comporta el repte de l'accessibilitat, dret essencial per a la integració i participació de les persones amb mobilitat reduïda, sense el qual no es poden exercir altres drets.

El dret a l'accessibilitat està lligat al dret bàsic de mobilitat, per això la legislació preveu diverses mesures per facilitar aquesta mobilitat i l'obligació que el transport públic regular sigui accessible, així com l'existència d'un transport públic especial o adaptat a les persones amb discapacitat o dependència. L'accessibilitat en el transport públic ha estat una fita important per possibilitar la participació social de les persones amb discapacitat de la manera més autònoma possible.

L'Ajuntament de Barcelona, que ha estat pioner en la promoció de polítiques d'accessibilitat i disseny per a tothom, ha anat adaptant progressivament el

transport públic i actualment el 100 % de la flota d'autobusos està ja adaptada, així com més del 80 % de les estacions del metro compten amb ascensor i tenen *gap* adaptat. Com a reconeixement del treball realitzat per garantir la igualtat d'oportunitats en la mobilitat, l'any 2012 Transports Metropolitans de Barcelona (TMB) guanya el Premi cermi.es en matèria d'accessibilitat.

Respecte al transport públic especial, anomenat comunament *porta a porta*, l'any 1979 ja circulaven a Barcelona els primers microbusos adaptats per tal d'assegurar la mobilitat de les persones amb discapacitat per la ciutat, i l'any 1991 es va posar en circulació el primer taxi adaptat. Actualment el municipi compta amb 21 microbusos i 63 taxis adaptats.

En el moment de la creació del servei de transport públic especial es pensava que la seva necessitat disminuiria quan el transport regular fos accessible. Però la realitat ens indica que el porta a porta segueix sent imprescindible per garantir la mobilitat d'aquelles persones que no poden agafar el transport regular per la seva greu discapacitat o perquè l'itinerari no està adaptat.

L'any 2011 van arribar a aquesta Sindicatura diverses queixes en relació amb l'accés al servei públic de transport especial, i es va obrir aquesta intervenció d'ofici amb l'objectiu de conèixer si l'Ajuntament empara, especialment, el dret de mobilitat de les persones amb discapacitat.

Anteriorment aquest servei havia estat ja motiu d'intervenció d'aquesta Sindicatura per denegació de viatges per manca de pressupost, i s'havia fet una anàlisi de la seva gestió. Ara, en aquests moments de greu crisi econòmica, és més necessari que mai una reflexió en profunditat del servei i de la seva gestió i assegurar-ne la sostenibilitat.

Les administracions han de garantir que les persones amb discapacitat puguin desenvolupar d'una manera autònoma les activitats de la vida diària i disposar de les mateixes oportunitats que la resta de ciutadans, i **quan es denega un servei porta a porta es pot estar privant la persona interessada del seu dret a la igualtat d'oportunitats.**

2. Legislació general

2.1. En l'àmbit internacional, el primer marc que consagra la igualtat d'oportunitats es troba en les Normes uniformes sobre la igualtat d'oportunitats per a les persones amb discapacitat (ONU 1993). Posteriorment la **Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat** i el seu Protocol facultatiu, aprovats el 13 de desembre de 2006 per l'Assemblea General de les Nacions Unides (ONU), recullen els drets de les persones amb discapacitat, així com les obligacions dels estats membres de promoure, protegir i assegurar aquests drets.

L'article 9.1 de l'esmentada normativa estableix que els estats membres han d'adoptar les mesures pertinents per assegurar l'accés de les persones amb discapacitat, en igualtat de condicions amb els altres, a l'entorn físic, el transport, la informació, les comunicacions, etc., perquè puguin viure de forma independent i participar plenament en tots els aspectes de la vida. I l'article 20 indica que s'han d'adoptar mesures efectives per assegurar que aquestes persones gaudeixin de mobilitat personal amb tanta independència com sigui possible, i que **s'ha de facilitar, la mobilitat personal de la forma i en el moment que desitgin a un cost assequible, entre altres mesures.**

2.2. En l'àmbit europeu, la Unió Europea adopta, l'any 1996, els principis establerts en les Normes uniformes en la comunicació de la Comissió sobre la Igualtat d'Oportunitats de les Persones amb Minusvalidesa. I posteriorment, per decisió del Consell de 26 de novembre de 2009, aprova la Convenció Internacional de les Nacions Unides sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat.

La Convenció marca un canvi de model en l'atenció a les persones amb discapacitat perquè estableix, entre altres principis, que **les barreres que hi ha en l'entorn limiten la participació social en major mesura que les limitacions funcionals que puguin tenir les persones**. Així, els diferents estats han hagut d'anar adaptant la seva legislació d'acord amb els criteris establerts en la Convenció, i les mesures destinades a superar les limitacions funcionals han estat substituïdes per d'altres orientades vers la igualtat efectiva de drets.

Espanya va ratificar la Convenció i el seu Protocol facultatiu el 21 d'abril de 2008, i va entrar en vigor el 3 de maig d'aquest mateix any. A partir d'aquest moment, i conforme al que estableix l'apartat primer de l'article 96 de la Constitució espanyola de 1978, forma part de l'ordenament intern.

2.3. A España, l'article 49 de la Constitució estableix l'obligatorietat dels poders públics d'emparar especialment les persones amb discapacitat per al gaudi dels drets que aquest títol atorga a tots els ciutadans. I indica que s'ha de dur a terme una política de previsió, tractament, rehabilitació i integració dels disminuïts físics, sensorials i psíquics, als quals s'ha de prestar l'atenció especialitzada que requereixin. Així, doncs, reconeix que la discapacitat no pot ser obstacle per a la plena titularitat i l'exercici efectiu i real dels drets fonamentals, en línia amb el que estableix la Convenció de les Nacions Unides.

La promulgació de la Llei d'integració social dels minusvàlids (LISMI) de 1982 va significar el primer pas d'empara especial que reconeix la Constitució espanyola a les persones amb discapacitat. Aquesta Llei està basada en el desenvolupament de mesures d'acció positiva i compensatòria destinades a la protecció de les persones, i estableix un sistema de prestacions socials i econòmiques, entre les quals s'inclou un subsidi de mobilitat i compensació de les despeses de transport per a les persones amb discapacitat que no estiguin incloses en el Sistema de la Seguretat Social, per no desenvolupar cap activitat laboral.

Avui la norma més important que regeix aquestes polítiques a España és la Llei 51/2003, d'igualtat d'oportunitats, no-discriminació i accessibilitat uni-

versal (LIONDAU). La Llei s'inspira en els principis de vida independent, normalització, accessibilitat universal, disseny per a tothom, diàleg civil i transversalitat de les polítiques en matèria de discapacitat. I el Reial decret 1544/2007, de 23 de novembre, és la normativa que regula les condicions bàsiques d'accessibilitat i no-discriminació per a l'accés i la utilització de les modalitats de transport per a persones amb discapacitat. Pel que fa al servei de transport especial, trobem la seva concreció en l'annex VIII del Reial decret. I en l'article 8 s'estableix que com a mínim el 5 % o fracció de les llicències de taxis corresponguin a vehicles adaptats.

2.4. A Catalunya, l'Ordre del Departament de Sanitat de 15 de juliol de 1987 de desplegament de la Llei 26/1985, de serveis socials de la Generalitat de Catalunya, és la primera normativa que inclou explícitament el servei de transport adaptat, i especifica com a destinataris les persones amb disminució d'acord amb la norma UNE 26-364-86.

Posteriorment, el Decret 284/1996, de 23 de juliol, de regulació del Sistema Català de Serveis Socials en marca els objectius i les funcions, i el Decret 142/2010, d'11 d'octubre, pel qual s'aprova la Cartera de Serveis Socials 2010-2011, amplia els destinataris del servei que passen a ser, també, les persones amb dependència.

Pel que fa a la gestió del servei de transport públic especial, la Llei 4/2004, de descentralització dels serveis socials, estableix que als ajuntaments de municipis de més de 50.000 habitants els correspon gestionar els serveis de transport adaptat. Aquesta norma es desenvolupa en l'article 2.2.5 de l'annex del Decret 284/1996, de 23 de juliol, de regulació del Sistema Català de Serveis Socials.

La Llei 20/1991, de 25 de novembre, de promoció de l'accessibilitat i de supressió de barreres arquitectòniques, i el seu posterior desenvolupament en el Decret 135/1995, estableixen que els municipis de més de 50.000 habitants i les capitals de comarca han de disposar com a mínim d'un vehicle especial o taxi adaptat per cobrir les necessitats de desplaçament de les

persones amb mobilitat reduïda. I que el nombre de vehicles o taxis adaptats augmentarà en 1 per cada 100.000 habitants o fracció del municipi.

El nou projecte de Llei d'accessibilitat, admès a tràmit per la Mesa del Parlament de 26 de febrer de 2013, defineix el transport adaptat, en l'article 18.d), com aquell mitjà de transport accessible i/o assistit amb el suport personal necessari, que té com a objecte el trasllat de persones amb discapacitat i/o dependència que no poden fer ús del transport públic ordinari i que presenten mobilitat reduïda i/o necessitat d'acompanyament.

D'altra banda, el Decret 24/1998, de 4 de febrer, que regula el Programa d'ajudes d'atenció social a persones amb disminució, preveu en l'article 11 ajudes per a la mobilitat i el transport. Aquestes ajudes inclouen ajudes per als vehicles privats (adquisició o adaptació de vehicles i obtenció o reconversió del permís de conduir) i, també, ajudes per al transport per assistir als serveis d'atenció precoç, rehabilitació i ensenyament reglat postobligatori i formació ocupacional per a alumnes majors de 16 anys.

L'Ordre BSF/26/2012, de 15 de febrer, estableix com a límit màxim anyal per a les ajudes al transport la quantitat de 811,32 euros. I s'indica que s'abonaran 2,53 euros/viatge en cas de taxis; 0,65 euros/viatge en cas de transport públic, i de 0,13 euros/km en cas de transport privat. Aquesta prestació en la Cartera de Serveis Socials 2010/2011 està concebuda com a prestació econòmica subjecta a crèdits pressupostaris.

2.5. En l'àmbit local, l'Ajuntament de Barcelona amb la subscripció de la declaració La ciutat i les persones amb disminució, l'any 1995, i la Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat, l'any 2000, va assumir que les persones amb discapacitat han de gaudir d'una assistència municipal particular.

Concretament els articles IV, XIV i XX de la Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat diuen que **els governs municipals** han

d'adoptar, en l'àmbit de les seves competències, les mesures tendents a l'adaptació dels espais urbans, dels edificis i serveis de tot tipus, i que, també, **han de garantir la lliure mobilitat de les persones amb disminució per la ciutat**, i els transports públics han de ser accessibles a tothom.

D'altra banda, la Carta de Ciutadania (Carta drets i deures de Barcelona) recull en l'article 25 el dret a l'autonomia personal i que els serveis públics han de considerar la realitat de les persones amb discapacitat en termes d'inclusió i adaptació sense discriminació. I l'article 32.1 indica que totes les persones tenen dret a un sistema de mobilitat, públic i privat, i a un transport públic, de qualitat i accessible, que permeti arribar a totes les zones residencials, comercials i industrials, així com als punts d'interès general del municipi.

2.6. Altra normativa i resolucions a tenir en compte

No podem deixar de mencionar la Llei 39/2006, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència, perquè estableix la necessitat de la promoció de les condicions necessàries perquè les persones en situació de dependència puguin portar una vida tan autònoma com sigui possible.

Aquesta Llei no preveu el dret al transport especial, però estableix el dret de les persones en situació de dependència a una sèrie de serveis en els quals s'inclouen els centres de dia i els centres d'atenció especialitzada, entre d'altres. Evidentment, perquè la persona beneficiària pugui gaudir del dret a determinats serveis, l'Administració ha de garantir-ne l'accessibilitat.

En l'àmbit europeu, el Marc europeu voluntari de qualitat dels serveis socials recull la necessitat de garantir el transport i l'accés de les persones amb discapacitat a l'entorn físic en què tingui lloc la prestació del servei. Aquest marc, elaborat pel Comitè de Protecció Social, identifica l'accessibilitat com un dels principis generals de qualitat per a la provisió dels serveis socials en la Unió Europea.

La Resolució de 23 d'abril de 2013, de la Secretaria d'Estat de Serveis Socials i Igualtat, sobre criteris, recomanacions i condicions mínimes per a l'elaboració dels plans de prevenció de les situacions de dependència i promoció de l'autonomia personal, estableix, en el catàleg de referència de serveis (apartat III, punt 1.2.c), que els serveis d'atenció diürna i/o nocturna per a persones grans, persones amb discapacitat i persones en situació de dependència, poden disposar de transport adaptat per traslladar al centre les persones ateses.

Així mateix, en el punt 1 de l'apartat IV, de dita normativa, es recull la necessitat d'assegurar a les persones amb discapacitat l'accés a l'entorn físic en què té lloc la prestació del servei i el transport adequat, en línia amb les indicacions del Marc europeu de qualitat dels serveis socials.

D'altra banda, hem de fer menció, també, de la Carta de compromís, en relació amb l'accessibilitat del transport públic de les persones amb mobilitat reduïda, que l'any 2003 van signar les autoritats del transport públic metropolità europees (associació EMTA, de la qual forma part l'ATM de Barcelona). En aquesta Carta es considera com un objectiu social prioritari la millora de l'accessibilitat en els sistemes de transport.

En el preàmbul de la Carta s'indica que les condicions del transport porta a porta han de ser objecte de coordinació i ser complementàries als esforços dirigits a la millora de l'accessibilitat dels serveis de transport públic principal. I que les autoritats del servei públic representades en el si de l'associació EMTA es comprometen, individualment i col·lectivament, a millorar l'accessibilitat de les persones amb mobilitat reduïda en els serveis públics dels quals són responsables.

En el punt 5 d'aquesta Carta s'estableix, entre altres compromisos, la necessitat de **garantir que les persones que no puguin tenir accés als serveis de transport públic principals tinguin a la seva disposició un servei de transport porta a porta**. I que s'hauria de donar informació sobre aquestes dues categories i indicar a les persones els serveis que millor responguin a les seves necessitats.

3. Consideracions

3.1. Normativa específica i regulació del servei de transport especial o transport adaptat (STE)

L'article 1 de l'annex VIII del **Reial decret 1544/2007, de 23 de novembre**, pel qual es regulen les condicions bàsiques d'accessibilitat i no-discriminació per a l'accés i la utilització del transport per a persones amb discapacitat, el defineix com aquell servei que no té totes les característiques del transport ordinari, com regularitat, horaris, tarifació comercial, entre d'altres, encara que pot tenir-ne alguna.

I estableix que aquest és un servei que es concep expressament per transportar ciutadans amb més greus discapacitats de qualsevol tipus que no puguin o no vulguin utilitzar el transport ordinari, encara que sigui accessible. Especifica que això pot passar per la seva greu discapacitat intel·lectual o física, i posa com a exemples quan hi ha una manca d'equilibri, de coordinació de moviments, incapacitat per utilitzar la cadira de rodes, etc. Pel que fa a la tarifa, indica que aquesta serà política.

L'article 2.2.5 de l'annex del **Decret 284/1996, de 23 de juliol**, de regulació del Sistema Català de Serveis Socials, defineix aquest servei com un *servei de transport adaptat complementari de suport als serveis socials d'atenció especialitzada per tal que les persones amb disminució puguin accedir als serveis socials d'atenció especialitzada o aquells altres que permetin garantir la seva integració*. I estableix com a funcions el trasllat de persones amb disminució als serveis socials, i com a destinataris les persones amb disminució usuàries dels serveis socials especialitzats.

Posteriorment, el **Decret 142/2010, d'11 d'octubre**, pel qual s'aprova la Cartera de Serveis Socials 2010-2011 (CSS), amplia els destinataris del servei de transport adaptat a les persones amb dependència. En l'apartat 1.2.2.1.3 es descriu el servei de transport especial com *un servei complementari de suport als serveis socials d'atenció especialitzada a persones amb discapacitat o dependència, consistent en la prestació d'un sistema de transport adaptat al grau de necessitat i suport de les possibles persones usuàries*. Va dirigit a la població en general i té com a objecte possibilitar l'accés d'aquest col·lectiu als serveis socials especialitzats o aquells altres que permetin garantir la seva integració.

Aquest servei, però, està considerat com a prestació no garantida i, per tant, subjecta a crèdits pressupostaris disponibles. Referent als criteris, estableix que s'ha d'acreditar la situació de necessitat, d'acord amb la normativa reguladora del servei, i la residència en un municipi de Catalunya, entre altres requisits establerts en l'ordenament jurídic vigent. No hi ha, però, actualment cap procediment protocol·litzat concret, i està pendent de desplegar el mòdul social i el model de copagament.

A l'Ajuntament de Barcelona la reglamentació del servei queda recollida en la Normativa d'ús, aprovada pel Consell Rector de l'Institut Municipal de Discapacitats de Barcelona a l'octubre de 2009, a la qual es fa referència en l'apartat 3.3 d'aquest informe.

3.2. Marc competencial i gestió del servei

L'article 166 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya atribueix a la Generalitat les competències exclusives en matèria de serveis socials. I l'article 169 estableix la competència de la Generalitat sobre el transport de viatgers que transcorri íntegrament dins del territori de Catalunya.

L'article 15.2 de la Llei 21/2002, de 5 de juliol, de setena modificació de la Llei 8/1987, de 15 d'abril, municipal i de règim local de Catalunya, indica que els municipis, a més de prestar el servei de transport col·lectiu urbà de

viatges i protecció del medi, han de prestar el servei de transport adaptat que cobreixi les necessitats de desplaçament de persones amb mobilitat reduïda.

L'article 31.f) de la Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials, estableix com a competència municipal, entre d'altres, la de promoure la creació dels centres i els serveis corresponents a l'àmbit propi dels serveis socials especialitzats i gestionar-los, en coordinació amb l'Administració de la Generalitat, d'acord amb la Cartera de Serveis Socials. I l'article 35.3 indica que els municipis o les comarques de més de 50.000 habitants poden constituir una demarcació territorial per a la prestació dels serveis socials especialitzats i que en aquest cas poden gestionar els serveis per delegació de la Generalitat si ho sol·liciten.

La competència legislativa del servei de transport especial recau, doncs, en la Generalitat i la gestió d'aquest en els ens locals, que han d'establir la normativa d'ús tenint en compte la normativa estatal i l'autonòmica.

Actualment la gestió del servei públic especial recau en l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB) que gestiona el servei en la modalitat de viatges esporàdics, i en l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMPD), que gestiona el servei en la modalitat de viatges fixos.

La Llei 31/2010, de 3 d'agost, de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, respon a la voluntat de millorar l'eficàcia i l'eficiència de les administracions públiques i de garantir uns serveis públics de qualitat, i assumeix, entre d'altres, les competències de l'Entitat Metropolitana del Transport.

El Pla d'actuació metropolitana 2011-2015 estableix com a objectiu prioritari aconseguir un marc de finançament estable del servei de transport metropolità. I respecte de l'accessibilitat, es marca com a objectius el fet d'adaptar, en la mesura de les possibilitats, la totalitat del transport públic subterrani i avançar en l'adaptació de les parades del transport de superfície a les normes d'accessibilitat.

Un altre objectiu és consolidar i ajustar el transport porta a porta a les necessitats de la demanda i promoure l'increment del nombre de taxis adaptats i, també, promoure la redacció i difusió de normes d'accessibilitat ajustades a les necessitats dels usuaris del transport públic i a la circulació dels vehicles de transport públic.

L'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat desenvolupa la seva activitat, segon el seu estatut, en els àmbits de la prevenció de les discapacitats, la normalització de l'entorn amb l'eliminació de les barreres arquitectòniques i l'adaptació del transport, etc. I té com a objectius vetllar perquè les necessitats específiques de les persones amb discapacitat siguin tingudes en compte en les actuacions de l'Ajuntament de Barcelona, promoure la correcta aplicació de les lleis per a la integració social de les persones amb discapacitat i vetllar per la salvaguarda dels drets de les persones amb discapacitat, entre altres objectius.

3.3. Model del servei públic de transport especial de l'Ajuntament de Barcelona

El servei públic de transport especial de Barcelona és un **servei complementari al transport regular quan aquest no està adaptat**, o bé quan hi ha problemes d'accessibilitat en l'itinerari que ha de realitzar la persona. Queden exclosos d'aquest servei els serveis de transport escolar i el sanitari, que tenen una normativa específica.

Es presta amb microbusos i taxis adaptats o no segons les necessitats de la persona usuària. El servei comprèn l'àmbit territorial de Barcelona, Badalona, Esplugues de Llobregat, l'Hospitalet, Sant Adrià de Besòs i Santa Coloma de Gramenet.

Com a **requisits** per accedir al servei s'ha de residir a la ciutat i ser titular de la targeta blanca. Aquesta targeta la concedeix l'IMPD amb la presentació del certificat de disminució i mobilitat reduïda que atorga la Generalitat de Catalunya.

Hi ha **dues modalitats de serveis**: els serveis fixos, que tenen una regularitat pel que fa a l'horari i l'origen i el final del trajecte, i els serveis esporàdics, que no tenen aquesta regularitat i que es realitzen d'una manera puntual. En aquesta modalitat, els horaris i el recorregut depenen de les necessitats i demandes dels usuaris.

Horaris i tarifa: el servei es presta de 7 a 24 hores de dilluns a dijous feiners i els diumenges, i de 7 a 2 hores, els divendres, dissabtes i vigílies de festiu. La tarifa és la mateixa que la de la resta del transport urbà.

Tramitació: els serveis fixos s'han de sol·licitar anyalment per escrit a l'IMPD o a través de qualsevol oficina d'atenció al ciutadà (OAC), dins del termini comprès entre l'1 d'abril i el 15 de maig. L'IMPD els aprova i organitza les rutes. Els serveis esporàdics es poden sol·licitar per telèfon a CETRAMSA, (Centre Metropolità d'Informació i Promoció del Transport) amb una antelació mínima d'una hora i màxima de quaranta-vuit hores, o per correu electrònic, amb una antelació de dos dies laborables.

Respecte d'altres models de transport porta a porta en l'àmbit estatal, segons indica el Portal de les Persones amb Discapacitat (discanet.es), Barcelona és la primera ciutat d'Espanya que va tenir un servei de transport especial, i actualment és el més desenvolupat. En altres ciutats de Catalunya i d'Espanya el servei és més incipient i hi ha molta heterogeneïtat en els criteris d'accés.

El model més similar a Barcelona el trobem a la ciutat de València. Arreu d'Espanya els models són molt diversos, hi ha ciutats com Bilbao i Getxo, que tenen un servei porta a porta, però d'altres articulen ajudes individuals per cobrir totalment o parcialment les despeses de taxis adaptats, com és el cas per exemple de Madrid, Pamplona o la Corunya (els sol·licitants han de tenir un nivell de renda determinat), o bé tenen serveis fixos de transport adaptat, generalment amb parades establertes, per anar a centres de serveis socials especialitzats, com és el cas de Saragossa, Palma de Mallorca, Còrdova, etc.

Així, doncs, hi ha diferències importants pel que fa al model i la cobertura del servei de transport especial entre els diferents municipis de Catalunya i amb els municipis d'Espanya.

3.4. Normativa d'ús del servei públic de transport especial de Barcelona (STE)

La normativa per accedir al STE, aprovada el 7 d'octubre de 2009 pel Consell Rector de l'IMPD, estableix els requisits per tenir dret al servei, així com els criteris d'atorgament dels viatge i els drets i deures del usuari.

Indica que es tracta d'un servei complementari al transport públic regular quan el que hi ha disponible no és adaptat. I estableix que aquest no és adaptat quan:

- El tram del carrer i/o les parades d'origen i/o destinació no compleixen els requisits d'accessibilitat que estableix la normativa.
- La distància del punt d'origen i destinació a la parada de transport públic

regular sigui superior als 400 metres per a persones que van en cadira de rodes, o de 100 metres per a persones amb greus limitacions de mobilitat.

- Si cal fer més d'un transbordament.

Pel que fa a la **concessió del servei**, la normativa estableix que aquest s'atorga sempre que el viatge a realitzar no sigui accessible o excepcionalment quan la persona manifesti la impossibilitat de fer ús del transport regular tot i ser accessible. En aquest cas, la situació és valorada per personal especialitzat.

Respecte a la **denegació del servei**, s'indica que es denegarà el servei per manca d'acreditació, per manca de vehicles disponibles, quan el viatge sigui accessible i es pugui fer en transport regular, i per cometre infraccions en l'ús del servei.

Finalment la normativa estableix els drets i deures dels usuaris i el procediment sancionador. En relació amb els deures, s'indica el procediment que s'ha de seguir per anul·lar un servei, i s'estableix que en el cas que l'usuari no es presenti al lloc i l'hora acordats es considerarà no presentat i serà objecte d'estudi detallat per establir, si cal, les penalitzacions oportunes.

Tot i el que estableix la normativa d'ús, actualment en la pràctica no es denega el servei a cap persona que sigui titular de la targeta blanca, només es denega per manca de vehicles disponibles o per manca de pressupost.

Pel que fa a les penalitzacions, no s'especifica quins criteris se seguiran per a la realització de l'estudi quan la persona no es presenta al servei ni quin tipus de penalització es preveu.

3.5. Finançament i cost del STE

L'any 1978 l'Ajuntament va destinar 9.625.000 pessetes per adquirir els primers cinc microbusos adaptats. Posteriorment, l'any 1991 l'IMPD va signar un acord de col·laboració amb, aleshores, l'Entitat Metropolitana del

Transport (EMT), per a la gestió del servei. Aquest acord establí que cada entitat finançaria el 50 % del servei, i que la tarifa per als usuaris seria la mateixa que la del servei públic de transport regular.

L'any 2002 la Generalitat de Catalunya fa per primera vegada una aportació al finançament del transport especial dins del conveni marc de serveis socials, en el capítol de serveis socials especialitzats.

L'any 2003 es canvia de nou el finançament, l'EMT assumeix el 78 % del cost del servei i l'IMPD el 22 %. Aquest canvi ve motivat perquè en el Contracte programa entre l'Autoritat del Transport Metropolità (ATM) i l'Administració General de l'Estat s'inclou per primera vegada un pressupost destinat al transport especial de persones amb mobilitat reduïda. Com a resultat del Contracte programa, l'Estat finança el 56 % del cost del servei; l'EMT, el 22 %, i l'MPD, l'altre 22 %.

L'IMPD indica, però, que aquest finançament ha estat teòric perquè l'aportació real de l'IMPD està entorn del 50 %. Així, l'any 2011 l'IMPD va aportar el 49,8 % del cost del servei i l'EMT només el 50,2 % restant. I l'any 2012 l'IMPD ha finançat el 41 % del cost del servei, i l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB) el 59 % (384.369 euros provenen dels ingressos del cost dels bitllets).

En el Contracte programa 2011-2012, que es va aprovar el 21 de desembre de 2012, l'aportació global de l'Estat va disminuir en un 24 % respecte de l'anterior contracte.

Pel que fa al pressupost de 2013, en el moment de finalitzar aquest informe estava aprovada l'aportació de 2.880.800 d'euros de l'AMB i estava pendent d'aprovació l'aportació de l'IMPD.

4. Antecedents de les intervencions de la Sindicatura

L'any 2007 la síndica de greuges va obrir una actuació d'ofici (exp. 07/771) per valorar si l'Ajuntament garantia suficientment el dret a la integració social de les persones amb mobilitat reduïda, arran de queixes de ciutadans que manifestaven que s'havia produït una disminució dels viatges, la saturació de la centraleta telefònica que gestiona les demandes, i la derivació automàtica de les sol·licituds al servei públic regular.

A partir de l'estudi de la situació es va poder comprovar que el pressupost del servei s'havia incrementat en un 8,6 % respecte el de l'any anterior. Aquest increment, però, no havia repercutit en un nombre major de viatges per usuari perquè havia augmentat en major proporció el nombre de persones que hi tenien dret i que n'havien fet ús.

En relació amb la derivació de les persones al transport públic regular, es va poder constatar que l'Ajuntament no va emparar suficientment el dret a l'accessibilitat de les persones amb discapacitat perquè, si bé la flota d'autobusos ja era accessible al 100 %, no totes les parades ho eren, així com tampoc ho eren molts dels itineraris que havien de realitzar els sol·licitants.

Pel que fa a la gestió de les demandes, l'Ajuntament no va preveure suficientment la sobrecàrrega que representaria la tasca d'informació que s'havia de fer en derivar al transport regular una persona que fins aleshores havia utilitzat el servei de transport especial, i això va provocar la saturació de la centraleta que gestiona les demandes i les consegüents queixes dels usuaris.

Tampoc es va assegurar el porta a porta a persones que per les característiques de la seva discapacitat no podien agafar el transport regular. El problema, en aquest cas, està en la impossibilitat de conèixer quan una persona amb mobilitat reduïda pot o no agafar el transport regular, perquè el certificat de mobilitat reduïda no estableix aquesta diferenciació.

Per tot això, la síndica de greuges de Barcelona va concloure que no havia estat prou preservat el dret a la igualtat d'oportunitats en la derivació de les persones al transport regular i que era necessari que l'Ajuntament assegurés el servei porta a porta a totes aquelles persones que ho requerissin.

En l'informe la síndica recomanava que abans de realitzar cap derivació s'estudiés acuradament cada demanda per tal d'assegurar que l'itinerari a fer fos accessible i, també, la realització d'un estudi en relació amb les necessitats presents i futures del servei, davant l'augment de la demanda. D'altra banda, va suggerir la realització d'una campanya de sensibilització per al foment de la utilització del transport regular, orientada tant als mateixos usuaris com a la població en general, per avançar en la normalització del seu ús.

A finals de l'any 2007, l'IMPD va comptar amb la col·laboració d'un servei tècnic especialitzat per valorar les persones que no podien agafar el transport regular. Posteriorment es va descartar la continuïtat d'aquest servei davant la dificultat de portar a terme aquest tipus de valoració, i la manca de competència municipal sobre el tema.

D'altra banda, l'IMPD va encarregar un estudi del servei de transport especial. Aquest estudi destacava la important tendència a l'alça dels usuaris potencials del servei i la manca d'una normativa reguladora. I com a mesu-

res proposava, entre d'altres, la millora de l'accessibilitat de les parades del transport regular i de la informació sobre la utilització del transport especial, i l'assignació d'un nombre limitat de viatges per usuari.

L'any 2011 l'informe anual de la síndica de greuges assenyalava el fet que quasi la meitat dels viatges (45 %) es concentraven en pocs usuaris (11 %), i que aquests realitzaven més de 20 viatges al mes mentre que altres usuaris no hi havien pogut accedir per manca de pressupost. I destacava que es tancava l'exercici amb unes 164 persones en llista d'espera per accedir a viatges fixos i un total de 10.130 viatges esporàdics sense atendre per manca de pressupost.

També es va constatar que 12.864 viatges no s'havien pogut realitzar per incompareixença dels usuaris; que el 5,46 % dels viatges esporàdics havien estat anul·lats pels usuaris; i que molts dels viatges anul·lats no s'havien pogut recuperar perquè l'horari d'atenció de la centraleta no possibilita anul·lar els viatges de primera hora del matí.

Davant aquestes dades s'indicava la necessitat d'una distribució més equitativa del servei de transport especial i una gestió més eficient per tal d'optimitzar el servei, així com l'actualització de la normativa d'ús, entre altres consideracions.

En l'informe es posava èmfasi en la necessitat d'abordar de manera global la gestió del servei, a partir dels criteris d'objectivitat, de transparència, d'eficiència i de participació que han de regir en tot servei públic, així com el seu finançament. I plantejava estudiar els criteris d'atorgament per assegu-

rar que el seu accés fos el més just i democràtic possible, tenint en compte l'augment de la demanda i el context de recessió econòmica.

Finalment en l'informe també es recomanava fer un estudi en profunditat dels itineraris fixos amb l'objectiu de millorar-los i rendibilitzar-los al màxim, i analitzar la necessitat d'augmentar la flota de microbusos per incrementar l'eficiència del servei.

5. Valoració de l'activitat del servei de transport públic especial de l'any 2012 i de les propostes de millora

Després de les conclusions i recomanacions de l'informe de la síndica de greuges de l'any 2011, aquest any es volien conèixer els objectius que s'havia proposat portar a terme l'IMPD per millorar la gestió del servei, que finalment es van presentar el 16 d'abril de 2013 en la Comissió de Qualitat de Vida, Igualtat, Joventut i Esports.

No ha estat, doncs, objecte d'anàlisi la gestió de les sol·licituds de targeta blanca, ni l'elaboració de les rutes, aspectes que requeririen un altre tipus d'aproximació.

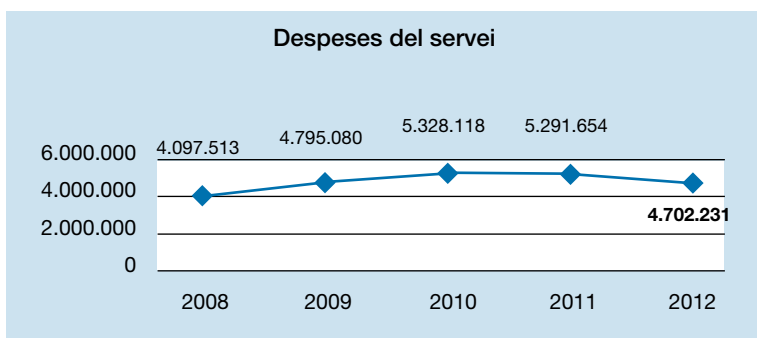
5.1. Cost del servei del transport públic especial

El principal problema del servei porta a porta és la seva limitació pressupostària. El fet de no ser un servei garantit obliga els serveis municipals a fer-ne una gestió molt acurada tenint en compte el principi d'equitat que ha de prevaldre en tot servei públic.

L'any 2012 el cost del servei ha estat igual a 4.702,23 euros, un 11 % menys que l'any 2011; s'ha satisfet el dèficit que hi havia acumulat, i s'ha liquidat el *leasing* que hi havia dels microbusos que es van adquirir l'any 2005.

Pel que fa al cost dels viatges segons el transport utilitzat, aquest any el cost del viatge en taxi ha estat de 17,95 euros (17,15 euros l'any 2011) i el cost/hora del viatge en microbús de 22,25 euros (21,11 euros l'any 2011) comptant costos directes (conductors, carburant) i indirectes (assegurances, llicències, etc.). Aspectes a tenir en compte en relació amb l'eficiència del servei.

Finalment volem assenyalar que des de la posada en marxa del servei porta a porta el seu pressupost s'ha anat incrementant cada any fins a l'any 2011, en què, malauradament, es produeix un canvi de tendència i per primera vegada disminueix, disminució que s'ha incrementat l'any 2012, en què el seu pressupost s'ha situat a nivells inferiors als de l'any 2009, tal com es pot veure en el gràfic següent.

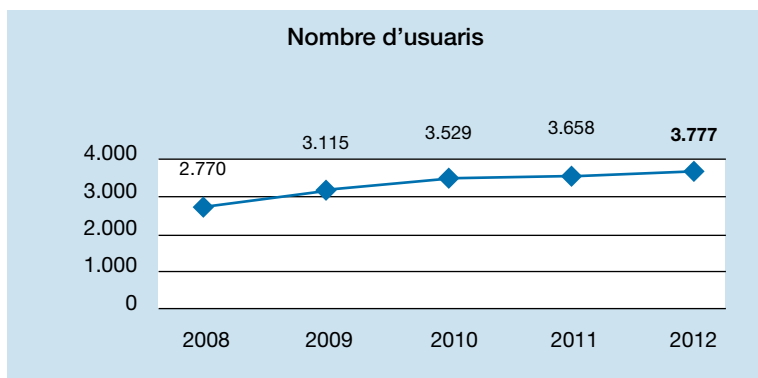

La liquidació del dèficit així com del *leasing* dels microbusos són una bona notícia però ens preocupa la disminució del pressupost de despesa perquè pot afectar el dret de mobilitat dels ciutadans amb discapacitat si aquests no tenen una alternativa viable. Esperem que l'any 2013, liquidat ja el deute i el *leasing* dels microbusos, el pressupost es torni a incrementar i s'empari eficaçment el dret a la igualtat d'oportunitats de les persones amb mobilitat reduïda,

5.2. Usuaris i viatges realitzats

L'any 2012 el total de persones d'usuàries del servei porta a porta ha estat de 4.139. Si bé el total d'usuaris diferents ha estat de 3.777 perquè 362 persones han utilitzat tant serveis fixos com esporàdics.

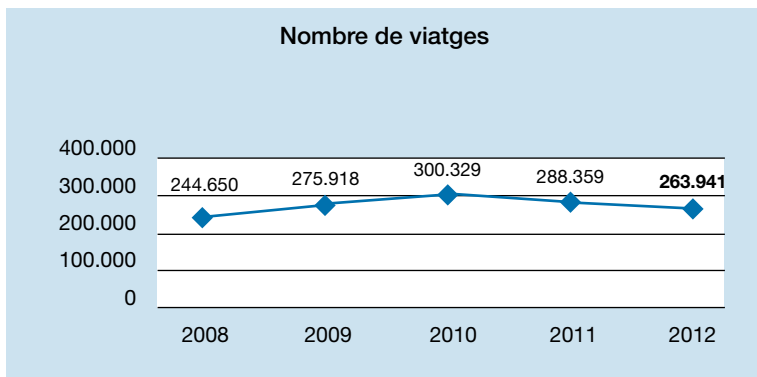
El nombre d'usuaris diferents atesos s'ha incrementat en un 3,2 % respecte de l'any 2011 i no ha deixat de créixer des de l'inici del servei. En els darrers cinc anys, l'increment s'ha situat en el 36 %, com es veu en el gràfic següent.

Pel que fa al nombre de viatges s'han realitzat un total de 263.941 viatges (134.783 viatges fixos i 129.158 viatges esporàdics), un 8,5 % menys que l'any 2011. Quant al transport utilitzat: 78.069 viatges s'han realitzat amb microbús i 185.872 viatges s'han fet amb taxi.

No s'han pogut, però, atendre 14.624 demandes de viatges esporàdics per manca de pressupost i, el 31 de desembre de 2012, 42 persones estaven en llista d'espera per accedir a la modalitat de viatges fixos.

Respecte a l'evolució del nombre de viatges, aquests s'han incrementat des de l'inici del servei fins a l'any 2011, en que es dona un canvi de tendència en consonància amb el pressupost, i l'any 2012 l'activitat se situa, també, per sota de la realitzada l'any 2009, com es veu en el gràfic següent.

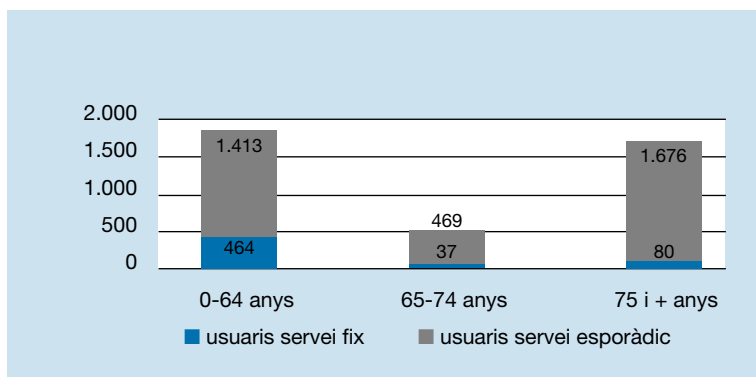
La disminució del pressupost de qualsevol servei públic és preocupant perquè comporta una limitació de l'activitat que es realitza, i per tant pot significar una limitació dels drets socials, però, en el cas del servei porta a porta la situació és més inquietant perquè la demanda d'aquest servei s'incrementa de manera important cada any, i per tant la disminució de l'activitat pot afectar més persones.

Situar l'activitat de l'any 2012 per sota de l'activitat de l'any 2009 i en canvi un augment dels usuaris del 21 %, en el mateix període, comporta un decrement de la cobertura del servei i del nombre de viatges per usuari, i per tant es limita la participació social d'aquelles persones a les quals s'ha denegat el servei.

5.3. Edat de les persones usuàries del servei

L'edat dels usuaris és diferent segons la modalitat del viatge, però cal destacar el sobreenvelliment de la població (persones de 75 i més anys) que utilitza el servei de viatges esporàdics, que representa quasi el 50 % del total d'usuaris, i el 78 % de les persones de 65 i més anys.

Respecte de l'edat dels usuaris que han utilitzat la modalitat de viatges fixos, el 80 % de les persones tenien entre 0 i 64 anys i només el 20 % tenia 65 anys i més. I en canvi en la modalitat de viatges esporàdics la situació s'inverteix, perquè el 40 % dels usuaris estaven en la franja de 0 a 64 anys i el 60 % tenien 65 anys i més. En el gràfic següent es pot veure el total d'usuaris segons les franges d'edat.

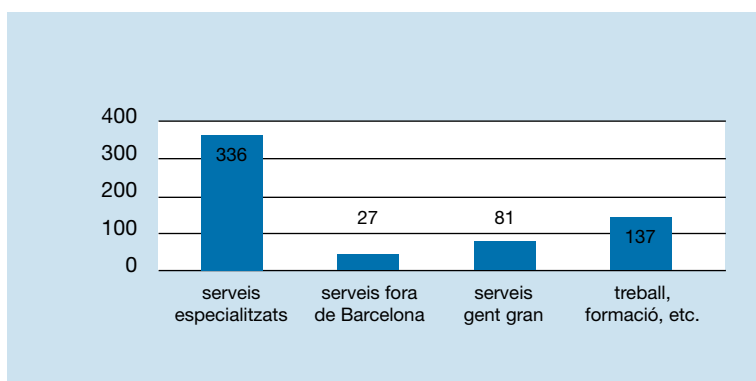

Respecte d'anys anteriors, s'ha mantingut el percentatge de trams d'edat que ha utilitzat en els darrers cinc anys la modalitat de serveis fixos; en canvi, ha augmentat considerablement el percentatge de persones més grans de 75 anys en la modalitat de serveis esporàdics. L'any 2008 aquestes persones només representaven el 35 % les persones grans que utilitzaven el servei, mentre que actualment són ja, com hem vist, el 78 %.

5.4. Viatges fixos

En aquesta modalitat s'han atès 581 persones i s'han realitzat un total 134.783 viatges, cosa que representa una disminució de l'activitat d'un 8 % respecte de l'any 2011. I s'ha finalitzat l'any amb una llista d'espera de 42 persones enfront de les 164 persones de l'any 2011.

Respecte del lloc de destinació del servei de viatges fixos, com es pot veure en el gràfic següent, el 63 % dels usuaris es desplacen a centres de serveis socials especialitzats (STO, CAE, SOI), mentre que el 24 % d'usuaris fan servir el servei per anar al treball, a centres formatius, a rehabilitació, etc., i el 14 % són usuaris que van a centres de dia de gent gran o a centres sociosanitaris.

Al llarg dels darrers cinc anys aquests percentatges es mantenen bastant estables tot i que hi ha un lleuger augment, d'un punt percentual, respecte de l'any 2008 dels usuaris que van a centres de dia de gent gran. Cal indicar, d'altra banda, que 27 dels usuaris que assisteixen a centres socials especialitzats ho fan en centres ubicats fora de Barcelona.

Segons dades de l'Informe de govern sobre la millora del servei de transport especial presentat el mes d'abril de 2013, la cobertura a centres especialitzats per a persones amb discapacitat és del 56,5 %, mentre que la cobertura a centres de dia per a gent gran és del 25 %.

L'alta cobertura a centres de serveis socials especialitzats i l'objectiu de l'IMPD d'assegurar els viatges a aquests centres, recull el que estableix el Decret 142/2010, d'11 d'octubre, pel qual s'aprova la Cartera de Serveis Socials 2010-2011, i les indicacions del Marc europeu de qualitat dels serveis socials.

Ens preocupa, però, l'escassa cobertura del servei als centres de dia de gent gran, perquè previsiblement aquesta demanda augmentarà pel sobreenvelliment de la població i perquè el transport, que estava inclòs en el Decret 284/1996, de 23 de juliol, no és un servei que es prevegi actualment en els centres de dia.

Com a millores, l'IMPD proposa una gestió més eficient de les rutes i augmentar l'ocupació dels microbusos i dels taxis. Atenent, però, la necessitat d'optimitzar la gestió, pensem que aquesta hauria de recaure en l'Àrea Metropolitana de Barcelona, ens que té la competència del servei de transport públic regular, i que gestiona el servei de transport especial en la modalitat de viatges esporàdics.

La gestió dels serveis fixos per l'AMB asseguraria una major eficiència de les rutes, possibilitaria una economia d'escala en la gestió del porta a porta i es normalitzaria el servei. D'altra banda, s'hauria d'assegurar que les persones fossin ateses tan a prop com sigui possible dels seus domicilis i evitar llargs desplaçaments, així com abordar el tema de les subvencions pel concepte de transport.

Per això el Consorci de Serveis Socials de Barcelona (ens que té la competència de la gestió dels serveis socials especialitats de nivell III) hauria d'assegurar una real sectorització dels serveis socials especialitzats. I la

Generalitat hauria de revisar les subvencions que alguns d'aquests centres reben pel transport i demanar que abordin el tema de la mobilitat de la mateixa manera que tenen en compte els altres aspectes d'accessibilitat.

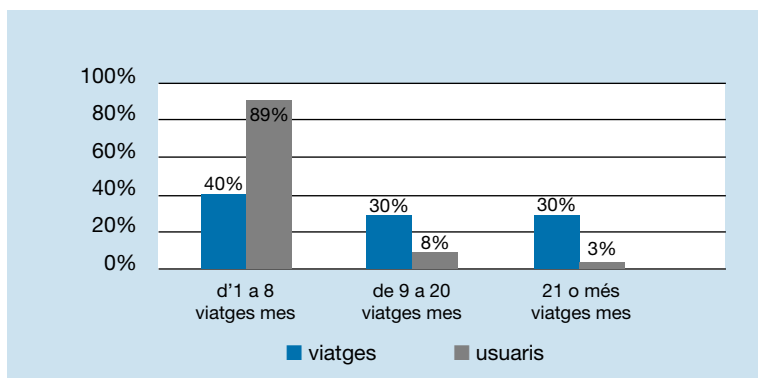
Finalment voldríem indicar que valorem molt positivament la iniciativa de l'IMPD d'atendre aquest any totes les sol·licituds de viatges fixos que han arribat fins al mes de juny, quan la normativa estableix com a data màxima per presentar les sol·licituds el 15 de maig. Això ha permès regularitzar situacions de persones que segurament haurien demanat viatges esporàdics per cobrir les seves necessitats, fet que hauria comportat un major col·lapse d'aquesta modalitat de servei.

5.5. Viatges esporàdics

En aquesta modalitat s'ha donat servei a 3.558 persones i s'han realitzat un total de 129.158 viatges, un 9 % menys que l'any 2011. Respecte d'aquesta modalitat ens preocupa l'augment del nombre de viatges que no s'han pogut realitzar per manca de pressupost, que ha estat aquest igual a 14.624, enfront dels 10.130 viatges de l'any anterior.

S'ha de tenir en compte que la denegació d'un viatge suposa un greuge al dret de mobilitat de les persones si aquestes no tenen una alternativa viable de realitzar el trajecte sol·licitat.

D'altra banda, tal com es pot comprovar en el gràfic següent, s'ha seguit produint una concentració de serveis en pocs usuaris perquè mentre que 107 usuaris (3 %), que han realitzat més de 20 viatges al mes, han absorbit el 30 % del total de viatges i 284 usuaris (8 %) l'altre 30% aproximadament, amb una mitjana de 9 a 20 viatges al mes, un total de 3.166 usuaris ha utilitzat el servei d'1 a 8 vegades al mes. És a dir, el 89 % dels usuaris només accedeixen al 40 % dels viatges.

Tot i això, hem d'assenyalar que hi ha hagut una disminució del percentatge d'usuaris que han fet un ús intensiu d'aquest servei (més de 20 viatges al mes) en relació amb el de l'any 2011, en què l'11 % dels usuaris van concentrar el 40 % dels viatges.

Molt probablement la utilització intensiva dels serveis esporàdics amaga la necessitat de serveis fixos. Possiblement persones que es troben en llista d'espera del servei de viatges fixos poden utilitzar la modalitat de viatges esporàdics per cobrir les seves necessitats de mobilitat.

Aquest any, l'admissió de sol·licituds de viatges fixos fora de termini, cosa que ha possibilitat una disminució de la llista d'espera d'aquesta modalitat respecte de l'any anterior, pot haver estat una de les raons de la disminució del nombre d'usuaris que han fet un ús intensiu dels viatges esporàdics.

La gestió del servei de viatges fixos és molt important per no col·lapsar el servei de viatges esporàdics. Actualment es desconeix si l'augment del 25 % de la demanda d'aquesta modalitat de viatges en els darrers cinc anys correspon únicament a necessitats esporàdiques de la població, o bé encobreix viatges fixos que no s'han pogut demanar en les dates establertes.

Assegurar els viatges als centres de serveis socials, tal com proposa l'IMPD, és un objectiu que permetrà descongestionar la demanda de viatges esporàdics i conèixer la vertadera demanda de serveis esporàdics.

L'IMPD proposa, també, la revisió de la normativa d'ús amb la concessió d'un màxim de 10 viatges fixos setmanals per usuari i limitar el nombre de viatges esporàdics.

En relació amb la proposta de limitar els viatges, hem de dir que ens preocupa la seva gestió. Estem davant d'un servei amb un potencial de creixement molt important i alhora amb limitacions pressupostàries que no fan possible l'atenció a una demanda il·limitada, i per tant s'han d'establir mesures que facin sostenible el servei, però sempre s'ha de garantir el principi d'equitat.

En els objectius que es marca l'IMPD es parla d'aconseguir una distribució més equitativa dels viatges esporàdics; esperem, doncs, que es garanteixi aquest principi en l'adjudicació dels viatges i que no quedi en desemparament cap situació de necessitat.

5.6. Viatges anul·lats i incompareixences

Els viatges anul·lats que no es poden tornar a adjudicar i les incompareixences per part de l'usuari són incidències que requereixen una gestió eficaç perquè són viatges que es perden i representen, tal com ja s'indicava en l'informe de la síndica de greuges de l'any 2011, un malbaratament del servei.

L'any 2012 s'han anul·lat 10.523 viatges esporàdics, cosa que representa un 8 % del total de viatges esporàdics. La impossibilitat de l'usuari de poder anul·lar un servei abans de les 9 hores (hora d'inici de l'atenció telefònica) impossibilita recuperar els serveis de primera hora del matí.

Els viatges que no s'han realitzat per incompareixença de l'usuari han estat 15.348, cosa que representa quasi un 6 % del total de viatges. Tot i que es desconeix quin percentatge d'aquestes incompareixences es poden imputar a viatges fixos i quin percentatge a viatges esporàdics, la majoria, segons l'IMPD, corresponen a viatges esporàdics, i la no-presentació de l'usuari a un servei comporta la pèrdua del viatge.

Amb una gestió més eficient s'haurien pogut atendre els 14.642 viatges que s'han denegat per manca de pressupost. En l'informe de l'any 2011 ja s'apuntava que, per tal de reduir el màxim possible aquest tipus d'incidència, es requeria una gestió més proactiva i mecanismes de control adients.

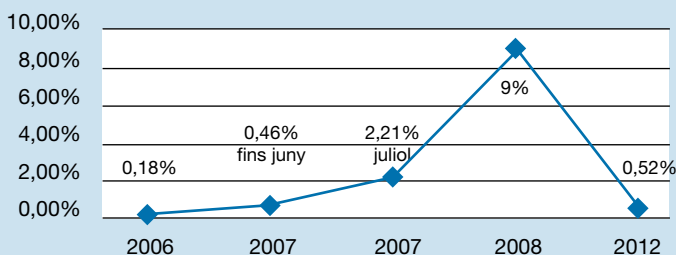
El compromís actual de l'IMPD de modificar els horaris d'atenció telefònica permetrà una gestió més eficient de les anul·lacions dels viatges esporàdics de primera hora del matí i evitarà la pèrdua d'aquests viatges. D'altra banda, ens sembla adient la proposta que es fa en relació amb la revisió de la normativa i computar com a viatge realitzat el viatge esporàdic no presentat, perquè aquesta proposta porta implícita la valoració del servei com un bé col·lectiu que s'ha de respectar.

5.7. Derivacions al servei públic de transport regular

Els viatges derivables al transport regular són aquells en què l'itinerari que ha de fer la persona sol·licitant d'un servei porta a porta compleix les condicions d'accessibilitat establertes en la normativa d'ús. I els viatges derivats són aquells viatges que efectivament s'han derivat al transport regular.

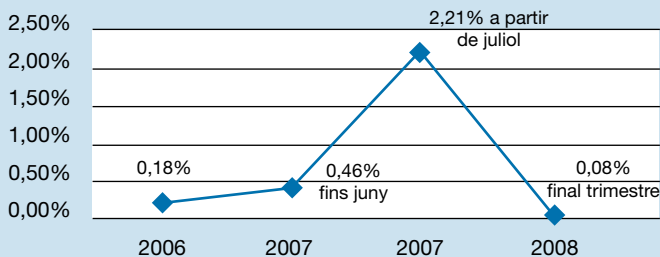
En el gràfic següent es pot veure l'evolució dels viatges derivables al transport regular des de l'any 2006 fins l'any 2008, segons L'Estudi del servei de transport especial de l'any 2009. L'any 2012 el total de viatges derivables al transport regular ha estat de 673, segons la informació facilitada per l'IMPD, cosa que representa el 0,52 % dels viatges esporàdics.

Evolució dels viatges derivables

L'any 2007, amb l'increment de l'accessibilitat del transport públic de Barcelona, es produeix un augment del nombre de viatges derivables i alhora es fa efectiva la derivació de les persones al transport regular segons la normativa d'ús. Fins al mes de juliol de 2007, la taxa de viatges derivables coincideix amb la de viatges derivats, però les derivacions al transport regular s'aturen per l'elevat nombre de queixes que es van produir (intervenció d'ofici de la Sindicatura resumida en l'apartat 4 d'aquest informe), i l'any 2008 es produeix una diferència substancial entre el nombre de viatges derivables que era del 9 % i el nombre de viatges derivats, que és del 0,08 %.

Evolució dels viatges derivats

Del total de viatges derivables de 2012 desconexem els que s'han derivat efectivament al transport regular, perquè algunes persones amb discapacitat apelen al seu dret de no agafar el transport regular encara que sigui accessible, tal com es preveu en el Reial decret 1544/2007, de 23 de novembre. Però, amb les millores substancials que s'han produït en aquests darrers anys en el tema de l'accessibilitat, tant en la flota d'autobusos com en les parades i en l'accés al metro, no és comprensible que l'any 2012 el percentatge de viatges derivables se situï en un nivell similar al primer semestre de l'any 2007, quan encara no estava adaptada tota la flota d'autobusos.

D'altra banda, no es pot obviar que, quan hi ha alternatives viables per realitzar el viatge en el transport regular, la utilització del servei porta a porta encareix el cost del servei i pot suposar una càrrega desproporcionada (art. 7c de la Llei 51/2003, de 2 de desembre), i pot comportar, també, un fet discriminatori en el supòsit que hi hagi demandes no cobertes de persones que no poden utilitzar el servei de transport regular.

Una major derivació de viatges esporàdics al transport regular, amb les suficients garanties, possibilitaria alliberar viatges del servei porta a porta per garantir les necessitats d'altres usuaris que no tinguessin opció al transport regular.

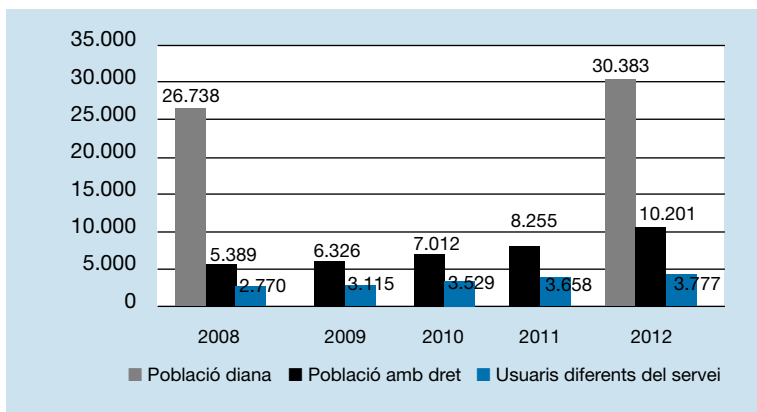
Per assegurar les garanties suficients d'accessibilitat s'hauria d'aprofundir en el coneixement dels factors que dificulten encara la utilització més normalitzada del transport regular. Només un entorn segur (parades, itineraris, sensibilitat dels ciutadans, etc.) i una bona informació sobre això poden donar garanties a les persones amb discapacitat i afavorir l'ús del servei de transport regular.

La potenciació del transport regular redundarà en la sostenibilitat del transport públic especial, per això es valora positivament que un dels objectius de l'Ajuntament per a l'any 2013 sigui portar a terme una campanya de promoció del transport públic regular, en línia amb la recomanació que va fer la síndica de greuges en l'informe de l'any 2011.

5.8. Grau de cobertura del servei i usuaris potencials

Fins ara ens hem concentrat en l'anàlisi de la gestió del servei públic especial i de les persones que n'han fet ús, ara analitzarem el seu grau de cobertura.

L'any 2012 la població diana, persones que tenen reconeguda una discapacitat i la mobilitat reduïda, se situava en 30.383 persones, amb un augment del 13,6 % respecte de l'any 2008. I el nombre de persones que tenen dret al servei, perquè són titulars de la targeta blanca, era de 10.201, amb un increment de més del 23 % respecte de l'any anterior i del 89 % respecte dels darrers cinc anys, com es pot veure en el gràfic següent.

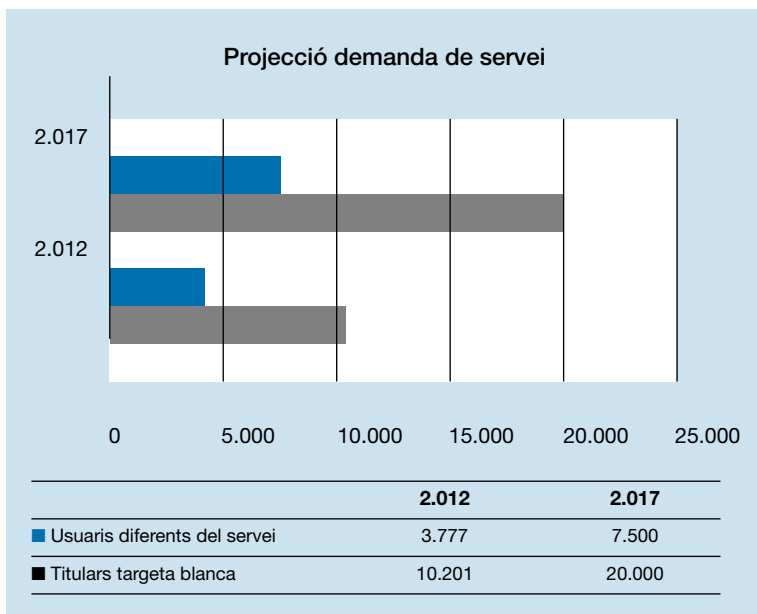

L'augment de la població diana i del nombre de persones que tenen dret al servei i, per contra, la disminució que s'ha produït del seu pressupost, i per tant del nombre total de viatges, han provocat una disminució del grau de cobertura del servei.

L'any 2012 el grau de cobertura s'ha situat en el 12,43 % en relació amb la població diana i en el 37 % respecte del total de les persones que en tenen dret, quan l'any 2008 la cobertura sobrepassava el 51 % de les persones titulars de la targeta blanca. Hi ha, doncs, menys transport especial per a un major nombre de persones.

Aquesta baixa cobertura i el fet que la demanda continuarà creixent, per l'augment del sobreenvelliment de la població i de les discapacitats sobrevingudes per l'edat, és un fet molt preocupant perquè pot comportar a mitjà termini el col·lapse del servei i una limitació de la lliure mobilitat de les persones amb disminució per la ciutat, recollida en la Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans, i per tant una limitació de la igualtat d'oportunitats de les persones amb mobilitat reduïda.

Amb una projecció d'increment de les targetes blanques anuals d'un 15 % (similar a la dels darrers anys) es pot estimar que l'any 2017 aquest col·lectiu pot superar les 20.000 persones, i que per tant el servei hauria d'atendre unes 7.500 persones si el nivell de cobertura se situés com el d'aquest any, només, en el 37 % de les persones que en tenen dret. És a dir, es dobraria el nombre de persones que demandarien el servei.

L'Informe de govern sobre el projecte de modificació i millora de la gestió del servei de transport especial per a persones amb mobilitat reduïda, d'abril de 2013, marca una sèrie d'objectius i mesures per millorar l'eficàcia d'aquest servei, però, tot i reconèixer la importància de les mesures que es volen prendre, hem de ser conscients que la poca cobertura actual del servei i l'augment de la demanda requereixen un plantejament global del servei i del seu finançament per garantir la seva sostenibilitat a mitjà i llarg termini.

Al llarg d'aquest informe hem anat fent algunes propostes per millorar l'eficiència del servei, en aquest apartat volem posar l'èmfasi en la **necessitat de blindar el pressupost del servei porta a porta i incrementar-lo amb les aportacions de les diferents administracions competents.**

L'establiment d'un contracte programa amb l'Autoritat Metropolitana de Barcelona podria assegurar-ne el finançament. I en la Cartera de Serveis Socials s'hauria de considerar com un servei garantit.

6. Conclusions

6.1. En l'àmbit general

Els desavantatges que pot tenir una persona amb discapacitat tenen l'origen en les seves dificultats personals, però també i sobretot en els obstacles i les condicions limitadores existents en la mateixa societat.

Per eliminar o reduir aquestes limitacions, les persones amb discapacitat necessiten garanties suplementàries per viure amb plenitud de drets i participar en igualtat de condicions que la resta de ciutadans en la vida econòmica, social i cultural del país.

La Constitució espanyola, en l'article 14, reconeix la igualtat davant la llei, sense que pugui prevaler cap discriminació. L'article 9.2 estableix que correspon als poders públics promoure les condicions perquè la llibertat i la igualtat de les persones siguin reals i efectives, i remoure els obstacles que n'impedeixin o en dificultin la plenitud i facilitar la seva participació en la vida política, cultural i social. I, l'article 10, dels drets i deures fonamentals, estableix la dignitat de la persona com a fonament de l'ordre polític i de la pau social.

En congruència amb aquests preceptes, l'article 49 de la Carta Magna ordena als poders públics que prestin a les persones amb discapacitat l'atenció especialitzada que requereixin i l'empara especial per al gaudi dels seus drets.

Aquests drets i llibertats enunciats constitueixen avui un dels eixos essencials en l'actuació sobre la discapacitat, la no-discriminació, l'acció positiva i l'accessibilitat universal, i la trama sobre la qual s'ha disposat un conjunt de disposicions que persegueixen garantir i reconèixer el dret de les persones amb discapacitat a la igualtat d'oportunitats en tots els àmbits de la vida política, econòmica, cultural i social.

Tota persona té dret a l'autonomia i a la mobilitat personal i aquest dret, conjuntament amb el dret a la no-discriminació, obliga els poders públics a portar a terme polítiques actives que emparin especialment les persones amb discapacitat en el gaudi dels drets que la Constitució confereix a tots els ciutadans.

El servei de transport públic especial és un servei imprescindible per possibilitar la participació social de les persones que no poden accedir al transport públic regular tot i ser aquest accessible. Alhora, és totalment necessari per a aquelles persones amb dependència que han d'assistir a centres de serveis socials especialitzats i no poden utilitzar el servei de transport regular.

L'Administració ha d'emparar especialment aquelles persones que per la seva discapacitat, context social o problemes d'accessibilitat de l'entorn no tenen una alternativa de mobilitat en el transport públic regular. Però el servei públic de transport especial que empara especialment aquestes persones és un servei que planteja reptes de sostenibilitat i una previsió de creixement important de la demanda, tant per la incorporació de les persones valorades amb un grau de dependència, com per l'augment de l'esperança de vida i el sobreenvelliment de la població.

La reflexió sobre els diferents aspectes que es deriven de l'evolució de la demografia planteja nous reptes socials i econòmics, i alhora requereix una política pública que mantingui en el seu finançament els criteris redistributius socialment desitjats.

Fins a l'any 2010, l'augment de la demanda es cobria en part amb un augment del pressupost, però la nova realitat econòmica i la manca de garanties del servei ha posat fre a l'increment del pressupost, i es posa en perill la cobertura del servei.

Les mesures previstes per l'Ajuntament en la seva gestió possibilitaran una millora de la qualitat del servei a curt termini, però la poca cobertura actual del porta a porta, l'augment de la població diana, així com la de les persones titulars de ple dret, i la manca de garanties pressupostàries portaran previsiblement al col·lapse del servei a mitjà termini.

Per evitar aquesta situació i assegurar l'exercici efectiu i real dels drets fonamentals de les persones amb discapacitat, és necessari portar a terme una reflexió en profunditat de la gestió del porta a porta i del seu finançament.

Garantir la sostenibilitat del servei representa complir amb el mandat constitucional i estar en línia amb el que preveu la Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat.

6.2. En els àmbits estatal i autonòmic

Pel que fa a la regulació normativa, el servei públic de transport especial és un servei que està poc regulat, amb criteris massa generals i sense garanties pressupostàries. Aquest fet comporta una heterogeneïtat de criteris en el seu accés i també pel que fa a la cobertura, cosa que origina desigualtats entre la població de les diferents comunitats autònomes i, també, entre ciutadans de diferents municipis.

La regulació estatal estableix que és un servei obligatori i indica que els beneficiaris són els ciutadans amb més greus discapacitats intel·lectuals o físiques. No estableix, però, objectivament quines són les persones creditors amb més greus discapacitats, ni quin nivell de cobertura és exigible.

La normativa autonòmica catalana estableix com a condició assistir a serveis socials especialitzats o d'altres que permetin la integració de les persones amb discapacitat. I actualment inclou també, com a beneficiaris, les persones amb un grau de dependència, però, sense especificar el grau i nivell, així com tampoc estableix el grau de cobertura.

La Cartera de Serveis Socials el defineix com un servei complementari de suport als serveis socials d'atenció especialitzada a persones amb discapacitat o dependència, consistent en la prestació d'un sistema de transport adaptat al grau de necessitat de suport de les possibles persones usuàries. I també indica que és una prestació no garantida, és a dir, únicament exigible quan hi ha crèdit pressupostari.

En la Cartera no es desenvolupa, tampoc, el nivell de cobertura, ni s'especifica quin grau de dependència hi dóna dret, així com no s'aborda el tema del copagament.

Manca, doncs, una normativa clara en relació amb els subjectes que en poden fer ús, les condicions d'accés i el nivell d'obligatorietat, així com un finançament garantit. I el desenvolupament d'aquest servei en la Cartera de Serveis Socials.

D'altra banda, la manca d'una major sectorització dels centres socials especialitzats obliga alguns usuaris a fer llargs desplaçaments, cosa que va en detriment de la persona i encareix el servei. Les persones haurien de ser ateses tan a prop com sigui possible dels seus domicilis per incrementar la integració social i evitar desplaçaments innecessaris.

L'accés als centres de serveis socials especialitzats i als centres de dia és fonamental per garantir la participació de les persones amb discapacitat i per fomentar la promoció de l'autonomia i la prevenció de la dependència. Per això, els centres haurien d'abordar el tema de l'accés dels usuaris, tal com aborden i asseguruen altres aspectes d'accessibilitat.

La legislació vigent estableix, d'altra banda, ajudes econòmiques per a la mobilitat i el transport per assistir als serveis d'atenció precoç, a rehabilitació, a l'ensenyament reglat postobligatori i a la formació ocupacional, així com hi ha centres especialitzats que dins dels conceptes pels quals reben ajudes públiques hi ha el transport. S'hauria de regularitzar tot aquest tema i assegurar el transport porta a porta a totes aquelles persones que no reben cap ajuda pública.

6.3. En l'àmbit municipal

El servei de transport especial de l'Ajuntament de Barcelona compleix a bastament amb el que estableix la legislació vigent. No obstant això, cal assenyalar que la demanda actual només cobreix el 12,43 % dels usuaris potencials i el 37 % de les persones que hi tenen dret (titulars de la targeta blanca).

Pel que fa als requisits per accedir-hi, es demana el certificat de disminució i el reconeixement de mobilitat reduïda, i no es preveu la possibilitat d'atorgament en el cas que la persona tingui solament reconeguda una situació de grau de dependència.

Respecte de la demanda, en els darrers cinc anys ha augmentat quasi un 90 % la demanda de targetes blanques i s'ha incrementat en un 36 % els usuaris que han fet ús del servei. I, tot i que el seu pressupost ha anat augmentant fins a l'any 2011, ha estat sempre un servei deficitari i no s'ha pogut donar resposta a tota la demanda existent.

En relació amb la gestió, es produeix un nombre molt elevat d'incompareixences i anul·lacions, incidències que s'haurien d'evitar al màxim per tal de no malbaratar el servei i augmentar-ne l'eficiència.

Se segueix donant una concentració de viatges en pocs usuaris, i en canvi hi ha demandes que no es poden assumir per manca de pressupost, fet que posa en qüestió si l'Administració vetlla suficientment per l'equitat en l'accés al servei.

La normativa d'ús del servei és poc coneguda i en alguns aspectes poc clara i efectiva. Aquesta hauria de reflectir exactament les condicions d'accés al servei, penalitzacions, etc.

La gestió del servei en la modalitat de viatges fixos la realitza l'IMPD però, en canvi, la modalitat de viatges esporàdics la porta a terme l'AMB, entitat que té la competència del transport públic regular. La gestió dels viatges fixos per part de l'AMB permetria una economia d'escala i alhora es normalitzaria el servei.

Finalment, cal indicar que el percentatge de derivacions al servei de transport regular amb el nivell d'accessibilitat actual és molt mins. S'hauria de conèixer en profunditat la raó de l'escassa derivació de les demandes al servei de transport regular, per poder treballar aquells aspectes que en redueixen l'ús.

7. Recomanacions

D'acord amb les dades, la valoració i les conclusions d'aquest informe, en relació amb la gestió del servei públic de transport especial, la síndica de greuges recomana:

1. Pel que fa a l'àmbit reglamentari, que l'Ajuntament de Barcelona insti el Govern de la Generalitat a

- a) Regular com a dret subjectiu el servei porta a porta en la Cartera de Serveis Socials, així com assegurar-ne el finançament perquè esdevingui un servei garantit.
- b) Fer constar la necessitat de transport especial en el certificat de les persones valorades en un grau de dependència.
- c) Garantir la sectorització dels serveis socials especialitzats i assegurar la proximitat d'aquests serveis en l'entorn de l'usuari.

2. Pel que fa a la gestió del servei, que l'Ajuntament de Barcelona

- a) Garanteixi l'assignació equitativa dels viatges i asseguri la prestació del servei a aquelles persones que no tenen una alternativa de transport regular.

b) Estudiï la possibilitat que les persones amb un determinat grau reconegut de dependència puguin ser subjectes de dret del servei públic de transport especial.

c) Estableixi clarament en la normativa d'ús els motius de denegació del servei i el tractament de les incidències i, d'altra banda, que en faci més difusió.

d) Analitzi en profunditat els motius pels quals les persones amb discapacitat no accepten la derivació al transport regular quan aquest i els itineraris són accessibles. Aquesta informació ajudaria a identificar els problemes existents i posar-hi solució.

e) Consideri la possibilitat de traspasar la gestió dels serveis fixos a l'AMB, que té la competència del transport regular i gestiona el servei porta a porta en la seva modalitat de viatges esporàdics. Pensem que aquest traspàs milloraria l'eficàcia del servei perquè comportaria una economia d'escala.

f) Garanteixi el finançament del servei i estudiï la possibilitat de l'establiment d'un contracte programa amb l'Autoritat del Transport Metropolità.

g) Analitzi el funcionament del servei porta a porta en altres ciutats europees per identificar les millors pràctiques, tal com s'indica en la Carta de compromís de les autoritats del transport públic de les regions metropolitanas europees.

3. Respecte del transport públic ordinari, que l'Ajuntament de Barcelona

a) Garanteixi l'adaptació de totes les parades d'autobús a les normes d'accessibilitat, i insti la Generalitat a completar l'accessibilitat de les estacions de metro.

b) Asseguri una informació clara i exacta de l'accessibilitat de tot el servei públic de transport i del seu entorn, així com el funcionament dels ascensors de les parades del metro.

c) Porti a terme una campanya vers la utilització del transport regular per al col·lectiu de persones amb discapacitat, en la qual s'informi del nivell d'accessibilitat real dels mitjans de transports i de les parades. I que possibiliti alhora una major sensibilització de la població en general en relació amb els drets de les persones amb discapacitat.

ANNEX

Instrument de ratificació de la
Convenció sobre els drets de les persones amb discapacitat,
fet a Nova York el 13 de desembre de 2006
(«BOE» núm. 96, de 21 de abril de 2008).

CONVENCIÓN SOBRE LOS DERECHOS DE LAS PERSONAS CON DISCAPACIDAD

Artículo 1. Propósito

El propósito de la presente Convención es promover, proteger y asegurar el goce pleno y en condiciones de igualdad de todos los derechos humanos y libertades fundamentales por todas las personas con discapacidad, y promover el respeto de su dignidad inherente.

Las personas con discapacidad incluyen a aquellas que tengan deficiencias físicas, mentales, intelectuales o sensoriales a largo plazo que, al interactuar con diversas barreras, puedan impedir su participación plena y efectiva en la sociedad, en igualdad de condiciones con las demás.

Artículo 2. Definiciones

A los fines de la presente Convención: La «comunicación» incluirá los lenguajes, la visualización de textos, el Braille, la comunicación táctil, los macrotipos, los dispositivos multimedia de fácil acceso, así como el lenguaje escrito, los sistemas auditivos, el lenguaje sencillo, los medios de voz digitalizada y otros modos, medios y formatos aumentativos o alternativos de comunicación, incluida la tecnología de la información y las comunicaciones de fácil acceso;

Por «lenguaje» se entenderá tanto el lenguaje oral como la lengua de señas y otras formas de comunicación no verbal; Por «discriminación por motivos de discapacidad» se entenderá cualquier distinción, exclusión o restricción por motivos de discapacidad que tenga el propósito o el efecto de obstaculizar o dejar sin efecto el reconocimiento, goce o ejercicio, en igualdad de condiciones, de todos los derechos humanos y libertades fundamentales en los ámbitos político, económico, social, cultural, civil o de otro tipo. Incluye todas las formas de discriminación, entre ellas, la denegación de ajustes razonables; Por «ajustes razonables» se entenderán las modificaciones y adaptaciones necesarias y adecuadas que no impongan una carga desproporcionada o indebida, cuando se requieran en un caso particular, para garantizar a las personas con discapacidad el goce o ejercicio, en igualdad de condiciones con las demás, de todos los derechos humanos y libertades fundamentales; Por «diseño universal» se entenderá el diseño de productos, entornos, programas y servicios que puedan utilizar todas las personas, en la mayor medida posible, sin necesidad de adaptación ni diseño especializado. El «diseño universal» no excluirá las ayudas técnicas para grupos particulares de personas con discapacidad, cuando se necesiten.

Artículo 3. Principios generales

Los principios de la presente Convención serán:

- a) El respeto de la dignidad inherente, la autonomía individual, incluida la libertad de tomar las propias decisiones, y la independencia de las personas;*
- b) La no discriminación;*
- c) La participación e inclusión plenas y efectivas en la sociedad;*
- d) El respeto por la diferencia y la aceptación de las personas con discapacidad como parte de la diversidad y la condición humanas;*
- e) La igualdad de oportunidades;*
- f) La accesibilidad;*
- g) La igualdad entre el hombre y la mujer;*
- h) El respeto a la evolución de las facultades de los niños y las niñas con discapacidad y de su derecho a preservar su identidad.*

Artículo 4. Obligaciones generales

1. Los Estados Partes se comprometen a asegurar y promover el pleno ejercicio de todos los derechos humanos y las libertades fundamentales de las personas con discapacidad sin discriminación alguna por motivos de discapacidad. A tal fin, los Estados Partes se comprometen a:

- a) Adoptar todas las medidas legislativas, administrativas y de otra índole que sean pertinentes para hacer efectivos los derechos reconocidos en la presente Convención;*
- b) Tomar todas las medidas pertinentes, incluidas medidas legislativas, para modificar o derogar leyes, reglamentos, costumbres y prácticas existentes que constituyan discriminación contra las personas con discapacidad;*
- c) Tener en cuenta, en todas las políticas y todos los programas, la protección y promoción de los derechos humanos de las personas con discapacidad;*
- d) Abstenerse de actos o prácticas que sean incompatibles con la presente Convención y velar por que las autoridades e instituciones públicas actúen conforme a lo dispuesto en ella;*
- e) Tomar todas las medidas pertinentes para que ninguna persona, organización o empresa privada discrimine por motivos de discapacidad;*
- f) Empezar o promover la investigación y el desarrollo de bienes, servicios, equipo e instalaciones de diseño universal, con arreglo a la definición del*

artículo 2 de la presente Convención, que requieran la menor adaptación posible y el menor costo para satisfacer las necesidades específicas de las personas con discapacidad, promover su disponibilidad y uso, y promover el diseño universal en la elaboración de normas y directrices;

g) Empezar o promover la investigación y el desarrollo, y promover la disponibilidad y el uso de nuevas tecnologías, incluidas las tecnologías de la información y las comunicaciones, ayudas para la movilidad, dispositivos técnicos y tecnologías de apoyo adecuadas para las personas con discapacidad, dando prioridad a las de precio asequible;

h) Proporcionar información que sea accesible para las personas con discapacidad sobre ayudas a la movilidad, dispositivos técnicos y tecnologías de apoyo, incluidas nuevas tecnologías, así como otras formas de asistencia y servicios e instalaciones de apoyo;

i) Promover la formación de los profesionales y el personal que trabajan con personas con discapacidad respecto de los derechos reconocidos en la presente Convención, a fin de prestar mejor la asistencia y los servicios garantizados por esos derechos.

2. Con respecto a los derechos económicos, sociales y culturales, los Estados Partes se comprometen a adoptar medidas hasta el máximo de sus recursos disponibles y, cuando sea necesario, en el marco de la cooperación internacional, para lograr, de manera progresiva, el pleno ejercicio de estos derechos, sin perjuicio de las obligaciones previstas en la presente Convención que sean aplicables de inmediato en virtud del derecho internacional.

3. En la elaboración y aplicación de legislación y políticas para hacer efectiva la presente Convención, y en otros procesos de adopción de decisiones sobre cuestiones relacionadas con las personas con discapacidad, los Estados Partes celebrarán consultas estrechas y colaborarán activamente con las personas con discapacidad, incluidos los niños y las niñas con discapacidad, a través de las organizaciones que las representan.

4. Nada de lo dispuesto en la presente Convención afectará a las disposiciones que puedan facilitar, en mayor medida, el ejercicio de los derechos de las perso-

nas con discapacidad y que puedan figurar en la legislación de un Estado Parte o en el derecho internacional en vigor en dicho Estado. No se restringirán ni derogarán ninguno de los derechos humanos y las libertades fundamentales reconocidos o existentes en los Estados Partes en la presente Convención de conformidad con la ley, las convenciones y los convenios, los reglamentos o la costumbre con el pretexto de que en la presente Convención no se reconocen esos derechos o libertades o se reconocen en menor medida.

5. Las disposiciones de la presente Convención se aplicarán a todas las partes de los Estados federales sin limitaciones ni excepciones.

Artículo 5. Igualdad y no discriminación

1. Los Estados Partes reconocen que todas las personas son iguales ante la ley y en virtud de ella y que tienen derecho a igual protección legal y a beneficiarse de la ley en igual medida sin discriminación alguna.

2. Los Estados Partes prohibirán toda discriminación por motivos de discapacidad y garantizarán a todas las personas con discapacidad protección legal igual y efectiva contra la discriminación por cualquier motivo.

3. A fin de promover la igualdad y eliminar la discriminación, los Estados Partes adoptarán todas las medidas pertinentes para asegurar la realización de ajustes razonables.

4. No se considerarán discriminatorias, en virtud de la presente Convención, las medidas específicas que sean necesarias para acelerar o lograr la igualdad de hecho de las personas con discapacidad.

Artículo 6. Mujeres con discapacidad

1. Los Estados Partes reconocen que las mujeres y niñas con discapacidad están sujetas a múltiples formas de discriminación y, a ese respecto, adoptarán medidas para asegurar que puedan disfrutar plenamente y en igualdad de condiciones de todos los derechos humanos y libertades fundamentales.

Los Estados Partes tomarán todas las medidas pertinentes para asegurar el pleno

desarrollo, adelanto y potenciación de la mujer, con el propósito de garantizarle el ejercicio y goce de los derechos humanos y las libertades fundamentales establecidos en la presente Convención.

Artículo 7. Niños y niñas con discapacidad

1. Los Estados Partes tomarán todas las medidas necesarias para asegurar que todos los niños y las niñas con discapacidad gocen plenamente de todos los derechos humanos y libertades fundamentales en igualdad de condiciones con los demás niños y niñas.

2. En todas las actividades relacionadas con los niños y las niñas con discapacidad, una consideración primordial será la protección del interés superior del niño.

3. Los Estados Partes garantizarán que los niños y las niñas con discapacidad tengan derecho a expresar su opinión libremente sobre todas las cuestiones que les afecten, opinión que recibirá la debida consideración teniendo en cuenta su edad y madurez, en igualdad de condiciones con los demás niños y niñas, y a recibir asistencia apropiada con arreglo a su discapacidad y edad para poder ejercer ese derecho.

Artículo 8. Toma de conciencia

1. Los Estados Partes se comprometen a adoptar medidas inmediatas, efectivas y pertinentes para:

- a) Sensibilizar a la sociedad, incluso a nivel familiar, para que tome mayor conciencia respecto de las personas con discapacidad y fomentar el respeto de los derechos y la dignidad de estas personas;*
- b) Luchar contra los estereotipos, los prejuicios y las prácticas nocivas respecto de las personas con discapacidad, incluidos los que se basan en el género o la edad, en todos los ámbitos de la vida;*
- c) Promover la toma de conciencia respecto de las capacidades y aportaciones de las personas con discapacidad.*

2. Las medidas a este fin incluyen:

- a) Poner en marcha y mantener campañas efectivas de sensibilización pública destinadas a:*

- *Fomentar actitudes receptivas respecto de los derechos de las personas con discapacidad;*
 - *Promover percepciones positivas y una mayor conciencia social respecto de las personas con discapacidad;*
 - *Promover el reconocimiento de las capacidades, los méritos y las habilidades de las personas con discapacidad y de sus aportaciones en relación con el lugar de trabajo y el mercado laboral;*
- b) Fomentar en todos los niveles del sistema educativo, incluso entre todos los niños y las niñas desde una edad temprana, una actitud de respeto de los derechos de las personas con discapacidad;*
- c) Alentar a todos los órganos de los medios de comunicación a que difundan una imagen de las personas con discapacidad que sea compatible con el propósito de la presente Convención;*
- d) Promover programas de formación sobre sensibilización que tengan en cuenta a las personas con discapacidad y los derechos de estas personas.*

Artículo 9. Accesibilidad

1. A fin de que las personas con discapacidad puedan vivir en forma independiente y participar plenamente en todos los aspectos de la vida, los Estados Partes adoptarán medidas pertinentes para asegurar el acceso de las personas con discapacidad, en igualdad de condiciones con las demás, al entorno físico, el transporte, la información y las comunicaciones, incluidos los sistemas y las tecnologías de la información y las comunicaciones, y a otros servicios e instalaciones abiertos al público o de uso público, tanto en zonas urbanas como rurales. Estas medidas, que incluirán la identificación y eliminación de obstáculos y barreras de acceso, se aplicarán, entre otras cosas, a:

- a) Los edificios, las vías públicas, el transporte y otras instalaciones exteriores e interiores como escuelas, viviendas, instalaciones médicas y lugares de trabajo;*
- b) Los servicios de información, comunicaciones y de otro tipo, incluidos los servicios electrónicos y de emergencia.*

2. Los Estados Partes también adoptarán las medidas pertinentes para:

- a) Desarrollar, promulgar y supervisar la aplicación de normas mínimas y*

directrices sobre la accesibilidad de las instalaciones y los servicios abiertos al público o de uso público;

b) Asegurar que las entidades privadas que proporcionan instalaciones y servicios abiertos al público o de uso público tengan en cuenta todos los aspectos de su accesibilidad para las personas con discapacidad;

c) Ofrecer formación a todas las personas involucradas en los problemas de accesibilidad a que se enfrentan las personas con discapacidad;

d) Dotar a los edificios y otras instalaciones abiertas al público de señalización en Braille y en formatos de fácil lectura y comprensión;

e) Ofrecer formas de asistencia humana o animal e intermediarios, incluidos guías, lectores e intérpretes profesionales de la lengua de señas, para facilitar el acceso a edificios y otras instalaciones abiertas al público;

f) Promover otras formas adecuadas de asistencia y apoyo a las personas con discapacidad para asegurar su acceso a la información;

g) Promover el acceso de las personas con discapacidad a los nuevos sistemas y tecnologías de la información y las comunicaciones, incluida Internet;

h) Promover el diseño, el desarrollo, la producción y la distribución de sistemas y tecnologías de la información y las comunicaciones accesibles en una etapa temprana, a fin de que estos sistemas y tecnologías sean accesibles al menor costo.

Artículo 10. Derecho a la vida

Los Estados Partes reafirman el derecho inherente a la vida de todos los seres humanos y adoptarán todas las medidas necesarias para garantizar el goce efectivo de ese derecho por las personas con discapacidad en igualdad de condiciones con las demás.

Artículo 11. Situaciones de riesgo y emergencias humanitarias

Los Estados Partes adoptarán, en virtud de las responsabilidades que les corresponden con arreglo al derecho internacional, y en concreto el derecho internacional humanitario y el derecho internacional de los derechos humanos, todas las medidas necesarias para garantizar la seguridad y la protección de las personas con discapacidad en situaciones de riesgo, incluidas situaciones de conflicto armado, emergencias humanitarias y desastres naturales.

Artículo 12. Igual reconocimiento como persona ante la ley

- 1. Los Estados Partes reafirman que las personas con discapacidad tienen derecho en todas partes al reconocimiento de su personalidad jurídica.*
- 2. Los Estados Partes reconocerán que las personas con discapacidad tienen capacidad jurídica en igualdad de condiciones con las demás en todos los aspectos de la vida.*
- 3. Los Estados Partes adoptarán las medidas pertinentes para proporcionar acceso a las personas con discapacidad al apoyo que puedan necesitar en el ejercicio de su capacidad jurídica.*
- 4. Los Estados Partes asegurarán que en todas las medidas relativas al ejercicio de la capacidad jurídica se proporcionen salvaguardias adecuadas y efectivas para impedir los abusos de conformidad con el derecho internacional en materia de derechos humanos. Esas salvaguardias asegurarán que las medidas relativas al ejercicio de la capacidad jurídica respeten los derechos, la voluntad y las preferencias de la persona, que no haya conflicto de intereses ni influencia indebida, que sean proporcionales y adaptadas a las circunstancias de la persona, que se apliquen en el plazo más corto posible y que estén sujetas a exámenes periódicos por parte de una autoridad o un órgano judicial competente, independiente e imparcial. Las salvaguardias serán proporcionales al grado en que dichas medidas afecten a los derechos e intereses de las personas.*
- 5. Sin perjuicio de lo dispuesto en el presente artículo, los Estados Partes tomarán todas las medidas que sean pertinentes y efectivas para garantizar el derecho de las personas con discapacidad, en igualdad de condiciones con las demás, a ser propietarias y heredar bienes, controlar sus propios asuntos económicos y tener acceso en igualdad de condiciones a préstamos bancarios, hipotecas y otras modalidades de crédito financiero, y velarán por que las personas con discapacidad no sean privadas de sus bienes de manera arbitraria.*

Artículo 13. Acceso a la justicia

- 1. Los Estados Partes asegurarán que las personas con discapacidad tengan acceso a la justicia en igualdad de condiciones con las demás, incluso mediante ajus-*

tes de procedimiento y adecuados a la edad, para facilitar el desempeño de las funciones efectivas de esas personas como participantes directos e indirectos, incluida la declaración como testigos, en todos los procedimientos judiciales, con inclusión de la etapa de investigación y otras etapas preliminares.

2. A fin de asegurar que las personas con discapacidad tengan acceso efectivo a la justicia, los Estados Partes promoverán la capacitación adecuada de los que trabajan en la administración de justicia, incluido el personal policial y penitenciario.

Artículo 14. Libertad y seguridad de la persona

1. Los Estados Partes asegurarán que las personas con discapacidad, en igualdad de condiciones con las demás:

- a) Disfruten del derecho a la libertad y seguridad de la persona;*
- b) No se vean privadas de su libertad ilegal o arbitrariamente y que cualquier privación de libertad sea de conformidad con la ley, y que la existencia de una discapacidad no justifique en ningún caso una privación de la libertad.*

2. Los Estados Partes asegurarán que las personas con discapacidad que se vean privadas de su libertad en razón de un proceso tengan, en igualdad de condiciones con las demás, derecho a garantías de conformidad con el derecho internacional de los derechos humanos y a ser tratadas de conformidad con los objetivos y principios de la presente Convención, incluida la realización de ajustes razonables.

Artículo 15. Protección contra la tortura y otros tratos o penas crueles, inhumanos o degradantes

1. Ninguna persona será sometida a tortura u otros tratos o penas crueles, inhumanos o degradantes. En particular, nadie será sometido a experimentos médicos o científicos sin su libre consentimiento.

2. Los Estados Partes tomarán todas las medidas de carácter legislativo, administrativo, judicial o de otra índole que sean efectivas para evitar que las personas con discapacidad, en igualdad de condiciones con las demás, sean sometidas a torturas u otros tratos o penas crueles, inhumanos o degradantes.

Artículo 16. Protección contra la explotación, la violencia y el abuso

1. Los Estados Partes adoptarán todas las medidas de carácter legislativo, administrativo, social, educativo y de otra índole que sean pertinentes para proteger a las personas con discapacidad, tanto en el seno del hogar como fuera de él, contra todas las formas de explotación, violencia y abuso, incluidos los aspectos relacionados con el género.

2. Los Estados Partes también adoptarán todas las medidas pertinentes para impedir cualquier forma de explotación, violencia y abuso asegurando, entre otras cosas, que existan formas adecuadas de asistencia y apoyo que tengan en cuenta el género y la edad para las personas con discapacidad y sus familiares y cuidadores, incluso proporcionando información y educación sobre la manera de prevenir, reconocer y denunciar los casos de explotación, violencia y abuso. Los Estados Partes asegurarán que los servicios de protección tengan en cuenta la edad, el género y la discapacidad.

3. A fin de impedir que se produzcan casos de explotación, violencia y abuso, los Estados Partes asegurarán que todos los servicios y programas diseñados para servir a las personas con discapacidad sean supervisados efectivamente por autoridades independientes.

4. Los Estados Partes tomarán todas las medidas pertinentes para promover la recuperación física, cognitiva y psicológica, la rehabilitación y la reintegración social de las personas con discapacidad que sean víctimas de cualquier forma de explotación, violencia o abuso, incluso mediante la prestación de servicios de protección. Dicha recuperación e integración tendrán lugar en un entorno que sea favorable para la salud, el bienestar, la autoestima, la dignidad y la autonomía de la persona y que tenga en cuenta las necesidades específicas del género y la edad.

5. Los Estados Partes adoptarán legislación y políticas efectivas, incluidas legislación y políticas centradas en la mujer y en la infancia, para asegurar que los casos de explotación, violencia y abuso contra personas con discapacidad sean detectados, investigados y, en su caso, juzgados.

Artículo 17. Protección de la integridad personal

Toda persona con discapacidad tiene derecho a que se respete su integridad física y mental en igualdad de condiciones con las demás.

Artículo 18. Libertad de desplazamiento y nacionalidad

1. Los Estados Partes reconocerán el derecho de las personas con discapacidad a la libertad de desplazamiento, a la libertad para elegir su residencia y a una nacionalidad, en igualdad de condiciones con las demás, incluso asegurando que las personas con discapacidad:

- a) Tengan derecho a adquirir y cambiar una nacionalidad y a no ser privadas de la suya de manera arbitraria o por motivos de discapacidad;*
- b) No sean privadas, por motivos de discapacidad, de su capacidad para obtener, poseer y utilizar documentación relativa a su nacionalidad u otra documentación de identificación, o para utilizar procedimientos pertinentes, como el procedimiento de inmigración, que puedan ser necesarios para facilitar el ejercicio del derecho a la libertad de desplazamiento;*
- c) Tengan libertad para salir de cualquier país, incluido el propio;*
- d) No se vean privadas, arbitrariamente o por motivos de discapacidad, del derecho a entrar en su propio país.*

2. Los niños y las niñas con discapacidad serán inscritos inmediatamente después de su nacimiento y tendrán desde el nacimiento derecho a un nombre, a adquirir una nacionalidad y, en la medida de lo posible, a conocer a sus padres y ser atendidos por ellos.

Artículo 19. Derecho a vivir de forma independiente y a ser incluido en la comunidad

Los Estados Partes en la presente Convención reconocen el derecho en igualdad de condiciones de todas las personas con discapacidad a vivir en la comunidad, con opciones iguales a las de las demás, y adoptarán medidas efectivas y pertinentes para facilitar el pleno goce de este derecho por las personas con discapacidad y su plena inclusión y participación en la comunidad, asegurando en especial que:

- a) Las personas con discapacidad tengan la oportunidad de elegir su lugar de residencia y dónde y con quién vivir, en igualdad de condiciones con las demás, y no se vean obligadas a vivir con arreglo a un sistema de vida específico;*

- b) Las personas con discapacidad tengan acceso a una variedad de servicios de asistencia domiciliaria, residencial y otros servicios de apoyo de la comunidad, incluida la asistencia personal que sea necesaria para facilitar su existencia y su inclusión en la comunidad y para evitar su aislamiento o separación de ésta;*
- c) Las instalaciones y los servicios comunitarios para la población en general estén a disposición, en igualdad de condiciones, de las personas con discapacidad y tengan en cuenta sus necesidades.*

Artículo 20. Movilidad personal

Los Estados Partes adoptarán medidas efectivas para asegurar que las personas con discapacidad gocen de movilidad personal con la mayor independencia posible, entre ellas:

- a) Facilitar la movilidad personal de las personas con discapacidad en la forma y en el momento que deseen a un costo asequible;*
- b) Facilitar el acceso de las personas con discapacidad a formas de asistencia humana o animal e intermediarios, tecnologías de apoyo, dispositivos técnicos y ayudas para la movilidad de calidad, incluso poniéndolos a su disposición a un costo asequible;*
- c) Ofrecer a las personas con discapacidad y al personal especializado que trabaje con estas personas capacitación en habilidades relacionadas con la movilidad;*
- d) Alentar a las entidades que fabrican ayudas para la movilidad, dispositivos y tecnologías de apoyo a que tengan en cuenta todos los aspectos de la movilidad de las personas con discapacidad.*

Artículo 21. Libertad de expresión y de opinión y acceso a la información

Los Estados Partes adoptarán todas las medidas pertinentes para que las personas con discapacidad puedan ejercer el derecho a la libertad de expresión y opinión, incluida la libertad de recabar, recibir y facilitar información e ideas en igualdad de condiciones con las demás y mediante cualquier forma de comunicación que elijan con arreglo a la definición del artículo 2 de la presente Convención, entre ellas:

- a) Facilitar a las personas con discapacidad información dirigida al públi-*

- co en general, de manera oportuna y sin costo adicional, en formatos accesibles y con las tecnologías adecuadas a los diferentes tipos de discapacidad;*
- b) Aceptar y facilitar la utilización de la lengua de señas, el Braille, los modos, medios, y formatos aumentativos y alternativos de comunicación y todos los demás modos, medios y formatos de comunicación accesibles que elijan las personas con discapacidad en sus relaciones oficiales;*
- c) Alentar a las entidades privadas que presten servicios al público en general, incluso mediante Internet, a que proporcionen información y servicios en formatos que las personas con discapacidad puedan utilizar y a los que tengan acceso;*
- d) Alentar a los medios de comunicación, incluidos los que suministran información a través de Internet, a que hagan que sus servicios sean accesibles para las personas con discapacidad;*
- e) Reconocer y promover la utilización de lenguas de señas.*

Artículo 22. Respeto de la privacidad

1. Ninguna persona con discapacidad, independientemente de cuál sea su lugar de residencia o su modalidad de convivencia, será objeto de injerencias arbitrarias o ilegales en su vida privada, familia, hogar, correspondencia o cualquier otro tipo de comunicación, o de agresiones ilícitas contra su honor y su reputación. Las personas con discapacidad tendrán derecho a ser protegidas por la ley frente a dichas injerencias o agresiones.

2. Los Estados Partes protegerán la privacidad de la información personal y relativa a la salud y a la rehabilitación de las personas con discapacidad en igualdad de condiciones con las demás.

Artículo 23. Respeto del hogar y de la familia

1. Los Estados Partes tomarán medidas efectivas y pertinentes para poner fin a la discriminación contra las personas con discapacidad en todas las cuestiones relacionadas con el matrimonio, la familia, la paternidad y las relaciones personales, y lograr que las personas con discapacidad estén en igualdad de condiciones con las demás, a fin de asegurar que:

- a) Se reconozca el derecho de todas las personas con discapacidad en edad de*

contraer matrimonio, a casarse y fundar una familia sobre la base del consentimiento libre y pleno de los futuros cónyuges;

b) Se respete el derecho de las personas con discapacidad a decidir libremente y de manera responsable el número de hijos que quieren tener y el tiempo que debe transcurrir entre un nacimiento y otro, y a tener acceso a información, educación sobre reproducción y planificación familiar apropiados para su edad, y se ofrezcan los medios necesarios que les permitan ejercer esos derechos;

c) Las personas con discapacidad, incluidos los niños y las niñas, mantengan su fertilidad, en igualdad de condiciones con las demás.

2. Los Estados Partes garantizarán los derechos y obligaciones de las personas con discapacidad en lo que respecta a la custodia, la tutela, la guarda, la adopción de niños o instituciones similares, cuando esos conceptos se recojan en la legislación nacional; en todos los casos se velará al máximo por el interés superior del niño. Los Estados Partes prestarán la asistencia apropiada a las personas con discapacidad para el desempeño de sus responsabilidades en la crianza de los hijos.

3. Los Estados Partes asegurarán que los niños y las niñas con discapacidad tengan los mismos derechos con respecto a la vida en familia. Para hacer efectivos estos derechos, y a fin de prevenir la ocultación, el abandono, la negligencia y la segregación de los niños y las niñas con discapacidad, los Estados Partes velarán por que se proporcione con anticipación información, servicios y apoyo generales a los menores con discapacidad y a sus familias.

4. Los Estados Partes asegurarán que los niños y las niñas no sean separados de sus padres contra su voluntad, salvo cuando las autoridades competentes, con sujeción a un examen judicial, determinen, de conformidad con la ley y los procedimientos aplicables, que esa separación es necesaria en el interés superior del niño. En ningún caso se separará a un menor de sus padres en razón de una discapacidad del menor, de ambos padres o de uno de ellos.

5. Los Estados Partes harán todo lo posible, cuando la familia inmediata no pueda cuidar de un niño con discapacidad, por proporcionar atención alternati-

va dentro de la familia extensa y, de no ser esto posible, dentro de la comunidad en un entorno familiar.

Artículo 24. Educación

1. Los Estados Partes reconocen el derecho de las personas con discapacidad a la educación. Con miras a hacer efectivo este derecho sin discriminación y sobre la base de la igualdad de oportunidades, los Estados Partes asegurarán un sistema de educación inclusivo a todos los niveles, así como la enseñanza a lo largo de la vida, con miras a:

- a) Desarrollar plenamente el potencial humano y el sentido de la dignidad y la autoestima y reforzar el respeto por los derechos humanos, las libertades fundamentales y la diversidad humana;*
- b) Desarrollar al máximo la personalidad, los talentos y la creatividad de las personas con discapacidad, así como sus aptitudes mentales y físicas;*
- c) Hacer posible que las personas con discapacidad participen de manera efectiva en una sociedad libre.*

2. Al hacer efectivo este derecho, los Estados Partes asegurarán que:

- a) Las personas con discapacidad no queden excluidas del sistema general de educación por motivos de discapacidad, y que los niños y las niñas con discapacidad no queden excluidos de la enseñanza primaria gratuita y obligatoria ni de la enseñanza secundaria por motivos de discapacidad;*
- b) Las personas con discapacidad puedan acceder a una educación primaria y secundaria inclusiva, de calidad y gratuita, en igualdad de condiciones con las demás, en la comunidad en que vivan;*
- c) Se hagan ajustes razonables en función de las necesidades individuales;*
- d) Se preste el apoyo necesario a las personas con discapacidad, en el marco del sistema general de educación, para facilitar su formación efectiva;*
- e) Se faciliten medidas de apoyo personalizadas y efectivas en entornos que fomenten al máximo el desarrollo académico y social, de conformidad con el objetivo de la plena inclusión.*

3. Los Estados Partes brindarán a las personas con discapacidad la posibilidad de aprender habilidades para la vida y desarrollo social, a fin de propiciar su

participación plena y en igualdad de condiciones en la educación y como miembros de la comunidad. A este fin, los Estados Partes adoptarán las medidas pertinentes, entre ellas:

- a) Facilitar el aprendizaje del Braille, la escritura alternativa, otros modos, medios y formatos de comunicación aumentativos o alternativos y habilidades de orientación y de movilidad, así como la tutoría y el apoyo entre pares;*
- b) Facilitar el aprendizaje de la lengua de señas y la promoción de la identidad lingüística de las personas sordas;*
- c) Asegurar que la educación de las personas, y en particular los niños y las niñas ciegos, sordos o sordociegos se imparta en los lenguajes y los modos y medios de comunicación más apropiados para cada persona y en entornos que permitan alcanzar su máximo desarrollo académico y social.*

4. A fin de contribuir a hacer efectivo este derecho, los Estados Partes adoptarán las medidas pertinentes para emplear a maestros, incluidos maestros con discapacidad, que estén cualificados en lengua de señas o Braille y para formar a profesionales y personal que trabajen en todos los niveles educativos. Esa formación incluirá la toma de conciencia sobre la discapacidad y el uso de modos, medios y formatos de comunicación aumentativos y alternativos apropiados, y de técnicas y materiales educativos para apoyar a las personas con discapacidad.

5. Los Estados Partes asegurarán que las personas con discapacidad tengan acceso general a la educación superior, la formación profesional, la educación para adultos y el aprendizaje durante toda la vida sin discriminación y en igualdad de condiciones con las demás. A tal fin, los Estados Partes asegurarán que se realicen ajustes razonables para las personas con discapacidad.

Artículo 25. Salud

Los Estados Partes reconocen que las personas con discapacidad tienen derecho a gozar del más alto nivel posible de salud sin discriminación por motivos de discapacidad. Los Estados Partes adoptarán las medidas pertinentes para asegurar el acceso de las personas con discapacidad a servicios de salud que tengan en cuenta las cuestiones de género, incluida la rehabilitación relacionada con la salud. En particular, los Estados Partes:

- a) Proporcionarán a las personas con discapacidad programas y atención de la salud gratuitos o a precios asequibles de la misma variedad y calidad que a las demás personas, incluso en el ámbito de la salud sexual y reproductiva, y programas de salud pública dirigidos a la población;*
- b) Proporcionarán los servicios de salud que necesiten las personas con discapacidad específicamente como consecuencia de su discapacidad, incluidas la pronta detección e intervención, cuando proceda, y servicios destinados a prevenir y reducir al máximo la aparición de nuevas discapacidades, incluidos los niños y las niñas y las personas mayores;*
- c) Proporcionarán esos servicios lo más cerca posible de las comunidades de las personas con discapacidad, incluso en las zonas rurales;*
- d) Exigirán a los profesionales de la salud que presten a las personas con discapacidad atención de la misma calidad que a las demás personas sobre la base de un consentimiento libre e informado, entre otras formas mediante la sensibilización respecto de los derechos humanos, la dignidad, la autonomía y las necesidades de las personas con discapacidad a través de la capacitación y la promulgación de normas éticas para la atención de la salud en los ámbitos público y privado;*
- e) Prohibirán la discriminación contra las personas con discapacidad en la prestación de seguros de salud y de vida cuando éstos estén permitidos en la legislación nacional, y velarán por que esos seguros se presten de manera justa y razonable;*
- f) Impedirán que se nieguen, de manera discriminatoria, servicios de salud o de atención de la salud o alimentos sólidos o líquidos por motivos de discapacidad.*

Artículo 26. Habilitación y rehabilitación

1. Los Estados Partes adoptarán medidas efectivas y pertinentes, incluso mediante el apoyo de personas que se hallen en las mismas circunstancias, para que las personas con discapacidad puedan lograr y mantener la máxima independencia, capacidad física, mental, social y vocacional, y la inclusión y participación plena en todos los aspectos de la vida. A tal fin, los Estados Partes organizarán, intensificarán y ampliarán servicios y programas generales de habilitación y rehabilitación, en particular en los ámbitos de la salud, el empleo, la educación y los servicios sociales, de forma que esos servicios y programas:

- a) Comiencen en la etapa más temprana posible y se basen en una evaluación multidisciplinar de las necesidades y capacidades de la persona;*
- b) Apoyen la participación e inclusión en la comunidad y en todos los aspectos de la sociedad, sean voluntarios y estén a disposición de las personas con discapacidad lo más cerca posible de su propia comunidad, incluso en las zonas rurales.*

2. Los Estados Partes promoverán el desarrollo de formación inicial y continua para los profesionales y el personal que trabajen en los servicios de habilitación y rehabilitación.

3. Los Estados Partes promoverán la disponibilidad, el conocimiento y el uso de tecnologías de apoyo y dispositivos destinados a las personas con discapacidad, a efectos de habilitación y rehabilitación.

Artículo 27. Trabajo y empleo

1. Los Estados Partes reconocen el derecho de las personas con discapacidad a trabajar, en igualdad de condiciones con las demás; ello incluye el derecho a tener la oportunidad de ganarse la vida mediante un trabajo libremente elegido o aceptado en un mercado y un entorno laborales que sean abiertos, inclusivos y accesibles a las personas con discapacidad. Los Estados Partes salvaguardarán y promoverán el ejercicio del derecho al trabajo, incluso para las personas que adquieran una discapacidad durante el empleo, adoptando medidas pertinentes, incluida la promulgación de legislación, entre ellas:

- a) Prohibir la discriminación por motivos de discapacidad con respecto a todas las cuestiones relativas a cualquier forma de empleo, incluidas las condiciones de selección, contratación y empleo, la continuidad en el empleo, la promoción profesional y unas condiciones de trabajo seguras y saludables;*
- b) Proteger los derechos de las personas con discapacidad, en igualdad de condiciones con las demás, a condiciones de trabajo justas y favorables, y en particular a igualdad de oportunidades y de remuneración por trabajo de igual valor, a condiciones de trabajo seguras y saludables, incluida la protección contra el acoso, y a la reparación por agravios sufridos;*
- c) Asegurar que las personas con discapacidad puedan ejercer sus derechos laborales y sindicales, en igualdad de condiciones con las demás;*

- d) Permitir que las personas con discapacidad tengan acceso efectivo a programas generales de orientación técnica y vocacional, servicios de colocación y formación profesional y continua;*
- e) Alentar las oportunidades de empleo y la promoción profesional de las personas con discapacidad en el mercado laboral, y apoyarlas para la búsqueda, obtención, mantenimiento del empleo y retorno al mismo;*
- f) Promover oportunidades empresariales, de empleo por cuenta propia, de constitución de cooperativas y de inicio de empresas propias;*
- g) Emplear a personas con discapacidad en el sector público;*
- h) Promover el empleo de personas con discapacidad en el sector privado mediante políticas y medidas pertinentes, que pueden incluir programas de acción afirmativa, incentivos y otras medidas;*
- i) Velar por que se realicen ajustes razonables para las personas con discapacidad en el lugar de trabajo;*
- j) Promover la adquisición por las personas con discapacidad de experiencia laboral en el mercado de trabajo abierto;*
- k) Promover programas de rehabilitación vocacional y profesional, mantenimiento del empleo y reincorporación al trabajo dirigidos a personas con discapacidad.*

2. Los Estados Partes asegurarán que las personas con discapacidad no sean sometidas a esclavitud ni servidumbre y que estén protegidas, en igualdad de condiciones con las demás, contra el trabajo forzoso u obligatorio.

Artículo 28. Nivel de vida adecuado y protección social

1. Los Estados Partes reconocen el derecho de las personas con discapacidad a un nivel de vida adecuado para ellas y sus familias, lo cual incluye alimentación, vestido y vivienda adecuados, y a la mejora continua de sus condiciones de vida, y adoptarán las medidas pertinentes para salvaguardar y promover el ejercicio de este derecho sin discriminación por motivos de discapacidad.

2. Los Estados Partes reconocen el derecho de las personas con discapacidad a la protección social y a gozar de ese derecho sin discriminación por motivos de discapacidad, y adoptarán las medidas pertinentes para proteger y promover el ejercicio de ese derecho, entre ellas:

- a) Asegurar el acceso en condiciones de igualdad de las personas con discapacidad a servicios de agua potable y su acceso a servicios, dispositivos y asistencia de otra índole adecuados a precios asequibles para atender las necesidades relacionadas con su discapacidad;*
- b) Asegurar el acceso de las personas con discapacidad, en particular las mujeres y niñas y las personas mayores con discapacidad, a programas de protección social y estrategias de reducción de la pobreza;*
- c) Asegurar el acceso de las personas con discapacidad y de sus familias que vivan en situaciones de pobreza a asistencia del Estado para sufragar gastos relacionados con su discapacidad, incluidos capacitación, asesoramiento, asistencia financiera y servicios de cuidados temporales adecuados;*
- d) Asegurar el acceso de las personas con discapacidad a programas de vivienda pública;*
- e) Asegurar el acceso en igualdad de condiciones de las personas con discapacidad a programas y beneficios de jubilación.*

Artículo 29. Participación en la vida política y pública

Los Estados Partes garantizarán a las personas con discapacidad los derechos políticos y la posibilidad de gozar de ellos en igualdad de condiciones con las demás y se comprometerán a:

- a) Asegurar que las personas con discapacidad puedan participar plena y efectivamente en la vida política y pública en igualdad de condiciones con las demás, directamente o a través de representantes libremente elegidos, incluidos el derecho y la posibilidad de las personas con discapacidad a votar y ser elegidas, entre otras formas mediante:*
 - La garantía de que los procedimientos, instalaciones y materiales electorales sean adecuados, accesibles y fáciles de entender y utilizar;*
 - La protección del derecho de las personas con discapacidad a emitir su voto en secreto en elecciones y referéndum públicos sin intimidación, y a presentarse efectivamente como candidatas en las elecciones, ejercer cargos y desempeñar cualquier función pública a todos los niveles de gobierno, facilitando el uso de nuevas tecnologías y tecnologías de apoyo cuando proceda;*
 - La garantía de la libre expresión de la voluntad de las personas con discapacidad como electores y a este fin, cuando sea necesario y a peti-*

ción de ellas, permitir que una persona de su elección les preste asistencia para votar;

b) Promover activamente un entorno en el que las personas con discapacidad puedan participar plena y efectivamente en la dirección de los asuntos públicos, sin discriminación y en igualdad de condiciones con las demás, y fomentar su participación en los asuntos públicos y, entre otras cosas:

- Su participación en organizaciones y asociaciones no gubernamentales relacionadas con la vida pública y política del país, incluidas las actividades y la administración de los partidos políticos;*
- La constitución de organizaciones de personas con discapacidad que representen a estas personas a nivel internacional, nacional, regional y local, y su incorporación a dichas organizaciones.*

Artículo 30. Participación en la vida cultural, las actividades recreativas, el esparcimiento y el deporte

1. Los Estados Partes reconocen el derecho de las personas con discapacidad a participar, en igualdad de condiciones con las demás, en la vida cultural y adoptarán todas las medidas pertinentes para asegurar que las personas con discapacidad:

- a) Tengan acceso a material cultural en formatos accesibles;*
- b) Tengan acceso a programas de televisión, películas, teatro y otras actividades culturales en formatos accesibles;*
- c) Tengan acceso a lugares en donde se ofrezcan representaciones o servicios culturales tales como teatros, museos, cines, bibliotecas y servicios turísticos y, en la medida de lo posible, tengan acceso a monumentos y lugares de importancia cultural nacional.*

2. Los Estados Partes adoptarán las medidas pertinentes para que las personas con discapacidad puedan desarrollar y utilizar su potencial creativo, artístico e intelectual, no sólo en su propio beneficio sino también para el enriquecimiento de la sociedad.

3. Los Estados Partes tomarán todas las medidas pertinentes, de conformidad con el derecho internacional, a fin de asegurar que las leyes de protección de los dere-

chos de propiedad intelectual no constituyan una barrera excesiva o discriminatoria para el acceso de las personas con discapacidad a materiales culturales.

4. Las personas con discapacidad tendrán derecho, en igualdad de condiciones con las demás, al reconocimiento y el apoyo de su identidad cultural y lingüística específica, incluidas la lengua de señas y la cultura de los sordos.

5. A fin de que las personas con discapacidad puedan participar en igualdad de condiciones con las demás en actividades recreativas, de esparcimiento y deportivas, los Estados Partes adoptarán las medidas pertinentes para:

- a) Alentar y promover la participación, en la mayor medida posible, de las personas con discapacidad en las actividades deportivas generales a todos los niveles;*
- b) Asegurar que las personas con discapacidad tengan la oportunidad de organizar y desarrollar actividades deportivas y recreativas específicas para dichas personas y de participar en dichas actividades y, a ese fin, alentar a que se les ofrezca, en igualdad de condiciones con las demás, instrucción, formación y recursos adecuados;*
- c) Asegurar que las personas con discapacidad tengan acceso a instalaciones deportivas, recreativas y turísticas;*
- d) Asegurar que los niños y las niñas con discapacidad tengan igual acceso con los demás niños y niñas a la participación en actividades lúdicas, recreativas, de esparcimiento y deportivas, incluidas las que se realicen dentro del sistema escolar;*
- e) Asegurar que las personas con discapacidad tengan acceso a los servicios de quienes participan en la organización de actividades recreativas, turísticas, de esparcimiento y deportivas.*

Artículo 31. Recopilación de datos y estadísticas

1. Los Estados Partes recopilarán información adecuada, incluidos datos estadísticos y de investigación, que les permita formular y aplicar políticas, a fin de dar efecto a la presente Convención. En el proceso de recopilación y mantenimiento de esta información se deberá:

- a) Respetar las garantías legales establecidas, incluida la legislación sobre*

protección de datos, a fin de asegurar la confidencialidad y el respeto de la privacidad de las personas con discapacidad;

b) Cumplir las normas aceptadas internacionalmente para proteger los derechos humanos y las libertades fundamentales, así como los principios éticos en la recopilación y el uso de estadísticas.

2. La información recopilada de conformidad con el presente artículo se desglosará, en su caso, y se utilizará como ayuda para evaluar el cumplimiento por los Estados Partes de sus obligaciones conforme a la presente Convención, así como para identificar y eliminar las barreras con que se enfrentan las personas con discapacidad en el ejercicio de sus derechos.

3. Los Estados Partes asumirán la responsabilidad de difundir estas estadísticas y asegurar que sean accesibles para las personas con discapacidad y otras personas.

Artículo 32. Cooperación internacional

1. Los Estados Partes reconocen la importancia de la cooperación internacional y su promoción, en apoyo de los esfuerzos nacionales para hacer efectivos el propósito y los objetivos de la presente Convención, y tomarán las medidas pertinentes y efectivas a este respecto, entre los Estados y, cuando corresponda, en asociación con las organizaciones internacionales y regionales pertinentes y la sociedad civil, en particular organizaciones de personas con discapacidad. Entre esas medidas cabría incluir:

a) Velar por que la cooperación internacional, incluidos los programas de desarrollo internacionales, sea inclusiva y accesible para las personas con discapacidad;

b) Facilitar y apoyar el fomento de la capacidad, incluso mediante el intercambio y la distribución de información, experiencias, programas de formación y prácticas recomendadas;

c) Facilitar la cooperación en la investigación y el acceso a conocimientos científicos y técnicos;

d) Proporcionar, según corresponda, asistencia apropiada, técnica y económica, incluso facilitando el acceso a tecnologías accesibles y de asistencia y compartiendo esas tecnologías, y mediante su transferencia.

2. Las disposiciones del presente artículo se aplicarán sin perjuicio de las obligaciones que incumban a cada Estado Parte en virtud de la presente Convención.

Artículo 33. Aplicación y seguimiento nacionales

1. Los Estados Partes, de conformidad con su sistema organizativo, designarán uno o más organismos gubernamentales encargados de las cuestiones relativas a la aplicación de la presente Convención y considerarán detenidamente la posibilidad de establecer o designar un mecanismo de coordinación para facilitar la adopción de medidas al respecto en diferentes sectores y a diferentes niveles.

2. Los Estados Partes, de conformidad con sus sistemas jurídicos y administrativos, mantendrán, reforzarán, designarán o establecerán, a nivel nacional, un marco, que constará de uno o varios mecanismos independientes, para promover, proteger y supervisar la aplicación de la presente Convención. Cuando designen o establezcan esos mecanismos, los Estados Partes tendrán en cuenta los principios relativos a la condición jurídica y el funcionamiento de las instituciones nacionales de protección y promoción de los derechos humanos.

3. La sociedad civil, y en particular las personas con discapacidad y las organizaciones que las representan, estarán integradas y participarán plenamente en todos los niveles del proceso de seguimiento.

Artículo 34. Comité sobre los derechos de las personas con discapacidad

1. Se creará un Comité sobre los Derechos de las Personas con Discapacidad (en adelante, «el Comité») que desempeñará las funciones que se enuncian a continuación.

2. El Comité constará, en el momento en que entre en vigor la presente Convención, de 12 expertos. Cuando la Convención obtenga otras 60 ratificaciones o adhesiones, la composición del Comité se incrementará en seis miembros más, con lo que alcanzará un máximo de 18 miembros.

3. Los miembros del Comité desempeñarán sus funciones a título personal y serán personas de gran integridad moral y reconocida competencia y experiencia en los

temas a que se refiere la presente Convención. Se invita a los Estados Partes a que, cuando designen a sus candidatos, tomen debidamente en consideración la disposición que se enuncia en el párrafo 3 del artículo 4 de la presente Convención.

4. Los miembros del Comité serán elegidos por los Estados Partes, que tomarán en consideración una distribución geográfica equitativa, la representación de las diferentes formas de civilización y los principales ordenamientos jurídicos, una representación de género equilibrada y la participación de expertos con discapacidad.

5. Los miembros del Comité se elegirán mediante voto secreto de una lista de personas designadas por los Estados Partes de entre sus nacionales en reuniones de la Conferencia de los Estados Partes. En estas reuniones, en las que dos tercios de los Estados Partes constituirán quórum, las personas elegidas para el Comité serán las que obtengan el mayor número de votos y una mayoría absoluta de votos de los representantes de los Estados Partes presentes y votantes.

6. La elección inicial se celebrará antes de que transcurran seis meses a partir de la fecha de entrada en vigor de la presente Convención. Por lo menos cuatro meses antes de la fecha de cada elección, el Secretario General de las Naciones Unidas dirigirá una carta a los Estados Partes invitándolos a que presenten sus candidatos en un plazo de dos meses. El Secretario General preparará después una lista en la que figurarán, por orden alfabético, todas las personas así propuestas, con indicación de los Estados Partes que las hayan propuesto, y la comunicará a los Estados Partes en la presente Convención.

7. Los miembros del Comité se elegirán por un período de cuatro años. Podrán ser reelegidos si se presenta de nuevo su candidatura. Sin embargo, el mandato de seis de los miembros elegidos en la primera elección expirará al cabo de dos años; inmediatamente después de la primera elección, los nombres de esos seis miembros serán sacados a suerte por el presidente de la reunión a que se hace referencia en el párrafo 5 del presente artículo.

8. La elección de los otros seis miembros del Comité se hará con ocasión de las elecciones ordinarias, de conformidad con las disposiciones pertinentes del presente artículo.

9. Si un miembro del Comité fallece, renuncia o declara que, por alguna otra causa, no puede seguir desempeñando sus funciones, el Estado Parte que lo propuso designará otro experto que posea las cualificaciones y reúna los requisitos previstos en las disposiciones pertinentes del presente artículo para ocupar el puesto durante el resto del mandato.

10. El Comité adoptará su propio reglamento.

11. El Secretario General de las Naciones Unidas proporcionará el personal y las instalaciones que sean necesarios para el efectivo desempeño de las funciones del Comité con arreglo a la presente Convención y convocará su reunión inicial.

12. Con la aprobación de la Asamblea General de las Naciones Unidas, los miembros del Comité establecido en virtud de la presente Convención percibirán emolumentos con cargo a los recursos de las Naciones Unidas en los términos y condiciones que la Asamblea General decida, tomando en consideración la importancia de las responsabilidades del Comité.

13. Los miembros del Comité tendrán derecho a las facilidades, prerrogativas e inmunidades que se conceden a los expertos que realizan misiones para las Naciones Unidas, con arreglo a lo dispuesto en las secciones pertinentes de la Convención sobre Prerrogativas e Inmunidades de las Naciones Unidas.

Artículo 35. Informes presentados por los Estados Partes

1. Los Estados Partes presentarán al Comité, por conducto del Secretario General de las Naciones Unidas, un informe exhaustivo sobre las medidas que hayan adoptado para cumplir sus obligaciones conforme a la presente Convención y sobre los progresos realizados al respecto en el plazo de dos años, contado a partir de la entrada en vigor de la presente Convención en el Estado Parte de que se trate.

2. Posteriormente, los Estados Partes presentarán informes ulteriores al menos cada cuatro años y en las demás ocasiones en que el Comité se lo solicite.

3. El Comité decidirá las directrices aplicables al contenido de los informes.

4. El Estado Parte que haya presentado un informe inicial exhaustivo al Comité no tendrá que repetir, en sus informes ulteriores, la información previamente facilitada. Se invita a los Estados Partes a que, cuando preparen informes para el Comité, lo hagan mediante un procedimiento abierto y transparente y tengan en cuenta debidamente lo dispuesto en el párrafo 3 del artículo 4 de la presente Convención.

5. En los informes se podrán indicar factores y dificultades que afecten al grado de cumplimiento de las obligaciones contraídas en virtud de la presente Convención.

Artículo 36. Consideración de los informes

1. El Comité considerará todos los informes, hará las sugerencias y las recomendaciones que estime oportunas respecto a ellos y se las remitirá al Estado Parte de que se trate. Éste podrá responder enviando al Comité cualquier información que desee. El Comité podrá solicitar a los Estados Partes más información con respecto a la aplicación de la presente Convención.

2. Cuando un Estado Parte se haya demorado considerablemente en la presentación de un informe, el Comité podrá notificarle la necesidad de examinar la aplicación de la presente Convención en dicho Estado Parte, sobre la base de información fiable que se ponga a disposición del Comité, en caso de que el informe pertinente no se presente en un plazo de tres meses desde la notificación. El Comité invitará al Estado Parte interesado a participar en dicho examen. Si el Estado Parte respondiera presentando el informe pertinente, se aplicará lo dispuesto en el párrafo 1 del presente artículo.

3. El Secretario General de las Naciones Unidas pondrá los informes a disposición de todos los Estados Partes.

4. Los Estados Partes darán amplia difusión pública a sus informes en sus propios países y facilitarán el acceso a las sugerencias y recomendaciones generales sobre esos informes.

5. El Comité transmitirá, según estime apropiado, a los organismos especializados, los fondos y los programas de las Naciones Unidas, así como a otros órga-

nos competentes, los informes de los Estados Partes, a fin de atender una solicitud o una indicación de necesidad de asesoramiento técnico o asistencia que figure en ellos, junto con las observaciones y recomendaciones del Comité, si las hubiera, sobre esas solicitudes o indicaciones.

Artículo 37. Cooperación entre los Estados Partes y el Comité

1. Los Estados Partes cooperarán con el Comité y ayudarán a sus miembros a cumplir su mandato.

2. En su relación con los Estados Partes, el Comité tomará debidamente en consideración medios y arbitrios para mejorar la capacidad nacional de aplicación de la presente Convención, incluso mediante la cooperación internacional.

Artículo 38. Relación del Comité con otros órganos

A fin de fomentar la aplicación efectiva de la presente Convención y de estimular la cooperación internacional en el ámbito que abarca:

a) Los organismos especializados y demás órganos de las Naciones Unidas tendrán derecho a estar representados en el examen de la aplicación de las disposiciones de la presente Convención que entren dentro de su mandato. El Comité podrá invitar también a los organismos especializados y a otros órganos competentes que considere apropiados a que proporcionen asesoramiento especializado sobre la aplicación de la Convención en los ámbitos que entren dentro de sus respectivos mandatos. El Comité podrá invitar a los organismos especializados y a otros órganos de las Naciones Unidas a que presenten informes sobre la aplicación de la Convención en las esferas que entren dentro de su ámbito de actividades;

b) Al ejercer su mandato, el Comité consultará, según proceda, con otros órganos pertinentes instituidos en virtud de tratados internacionales de derechos humanos, con miras a garantizar la coherencia de sus respectivas directrices de presentación de informes, sugerencias y recomendaciones generales y a evitar la duplicación y la superposición de tareas en el ejercicio de sus funciones.

Artículo 39. Informe del Comité

El Comité informará cada dos años a la Asamblea General y al Consejo Económico y Social sobre sus actividades y podrá hacer sugerencias y recomendaciones de carácter general basadas en el examen de los informes y datos recibidos de los Estados Partes en la Convención. Esas sugerencias y recomendaciones de carácter general se incluirán en el informe del Comité, junto con los comentarios, si los hubiera, de los Estados Partes.

Artículo 40. Conferencia de los Estados Partes

1. Los Estados Partes se reunirán periódicamente en una Conferencia de los Estados Partes, a fin de considerar todo asunto relativo a la aplicación de la presente Convención.

2. El Secretario General de las Naciones Unidas convocará la Conferencia de los Estados Partes en un plazo que no superará los seis meses, contados a partir de la entrada en vigor de la presente Convención. Las reuniones ulteriores, con periodicidad bienal o cuando lo decida la Conferencia de los Estados Partes, serán convocadas por el Secretario General.

